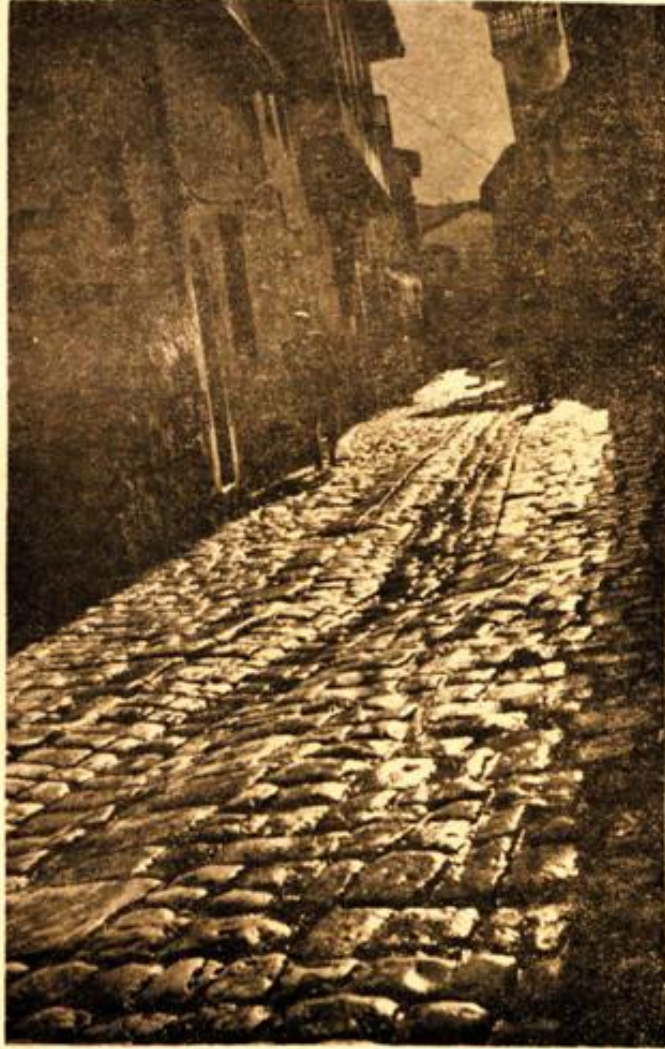

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

GÜNAY TAYLAN
ATIF ÖZBİLEN
METİN ELOĞLU
MEHMET SEYDA
ŞEVKET YÜCEL
ÖMER FARUK TOPRAK
MUZAFFER UYGUNER
RUŞEN HAKKI
HALİM UĞURLU
SIYAMI ÖZEL
MEHMET SALİHOĞLU
KEMAL ÖZER
M. SAMİ AŞAR
SEDAT UMRAN
GÜNSELİ ÖZER
EARLE BIRNEY
ENGİN AŞKIN
İSMET KEMAL KARADAYI
İSKENDER MUZBEĞ
FERİHA AKTAN
BURHAN GÜNEL
DOĞAN ŞADILLOĞLU
AHMET ÖZER
AYSIN UĞUR KEZER
PIYALE GÖNÜLTAŞ
KENAN ERCAN
ÖZKAN TÜMER

ARKA SOKAK

Fotoğraf : Mahmut Kuru

güney güney güney güney güney güney

SAYI: 60

Yıl: 5

EYLÜL 1972

Cilt: 5

250 Krş.

Atatürk'ün önderliği ile 1932'de başlatılan dilin özelleştirilmesi, yetkinleştirilmesi çabaları kırk yaşına girdi. Bu kırkıncı yıl üstüne Dil Kurultayı'nda yapılan konuşmalardan bir kaç *Türk Dili* (Ağustos 1972) dergisinde yayınlandı.

Atatürk devrimleri içinde, tüm baskılara karşın, saptırılmadan yürütülen tek devrim : dil devrimidir. Dilimizde kırk yıldır önemli ve olumlu gelişmeler olmuştur. Bu gelişmelere karşı koyan, baltalayan tüm tutucu yazarlar, dil devrimine gecikerek de olsa ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Her yeni sözcüğe "uydurma" diye karşı çıkanlar; söylediklerini unutarak ya da "o zamanlar tutunmamıştı" gerekçesiyle, zaman geçtikçe bu sözcükleri kullanmada sakınca görmemişlerdir. Yoksa, şimdi aynı tutumda olan, aynı savlarla özleştirmeye karşı çıkan tutucu yazarların yazdıklarında; sıkıyönetime, belirti, sınav, yıl, üye, öğretmen, öğretim, yazı kurulu ilke, ülke, yarışma, konu, önem, yetenek, bayağı, bilgi, duygu, gerçek vb.. sözcüklere raslayabilir miydik?

Bu gün dil devrimine karşı çıkanların, "fethedilmiş kelimeler"den söz edenlerin, kullanmaktan kaçındıkları yeni sözcükleri, beş on yıl sonra rahatça kullanacaklarından yana, benim kuşku yok.

Dil devriminin kırkıncı yılı ile dil devrimi ne tamamlanmıştır diyebiliriz, ne de dil sorunları ortadan kalkmış. Dil devriminin daha etkin olabilmesi için, bir iki önerim var Kurum'a :

a — Dil devrimini öğrenim çağındaki gençlere benimsetmek, daha doğrusu bu gençlere olumlu bir yön vermek için, çeşitli konularda yarışmalar düzenlemek.

b — Milli Eğitim Bakanı'nın Kurultay'da "Özellikle eğitim ve öğretim kurumlarında dilin hâlâ karma kullanılması öğrencilerimizi büyük güçlüklerle sokmaktadır." yakınmasından yararlanarak, dil devriminden ödün vermeden, ortaokuldan sonra başlayan, dildeki başbozukluğu gidermeye çalışmaktır. Giderek lise ve üniversitelerde okutulan kitapları, dil yönünden inceleyerek, ilgili kurullar kanalı ile yazarını uyarmalı, bu konuda da ilgili bakanlığa sık sık raporlar verilmeli.

c — Kurumca önerilen sözcüklerin tutunmasında olsun, dilin daha başarılı olarak kullanılmasında olsun, gazete ve dergilerin önemli yadsınmaz. Bu nedenle gazeteler, gazeteciler ve dergiler arasında, kullanılan Türkçe sözcük oranı yüksek olanlar ödüllendirilmeli.

DERGİLERDEN

★

Günay Taylan

Dil devriminin getirdiklerini görmek için geriye göz atmak yeter. Geleceğini de Mehmet Aydın "Ana Töz" şiirinde şöyle anlatıyor : "Türkçem bir nehirdir akar / Aydınlık ufuklardan gürleyip gelen / Alabilirdiğine açıktır özü / Sonsuzluğun ulu denizinde."

"AYAGA DÜŞEN ŞİİR"

Dergilerden söz edilirken, çocukluk başarılı şiirlere değinilir. Başarısız şiirlere değinmek de en az başarılı şiirlere değinmek denli yararlıdır. Hele söz

konusu şiir, genç ozanların olur, bir de şiirle, düz yazı karıştırılmışsa..

Hisar (Temmuz 1972) dergisinde yayınlanan Ayla Oral ile Kutlay Karadağlı adlı genç ozanların şiirleri, şiir ile düz yazının karıştırılmasına iyi bir örnek. Şimdi Ayla Oral'ın "Sarhoş" şiirinin ilk kesimini okuyalım : "Geceyle / Yanyana çıktılar / Üç ayaklı bir masaya / Şeytan yüzlü bir kadın doldurdu / kadehleri..." Bu dize ler hiç değiştirmeden düz yazıya çevirelim : "Geceyle, üç ayaklı masaya yanyana çıktu-

OKURLARIMIZLA BAŞBAŞA...

GÜNEY, ciltinizdeki 60'ıncı sayısıyla 5 inci yılını doldurmuş bulunuyor. Ülkemizde bir sanat ve düşün dergisinin, yayınına aktsatmadan sürdürebilmesi, şüphesiz başarıdır. Bu başarıya, siz okurlarımız ve özellikle abonelerimiz sayesinde eriştiğimizi belirtmek isteriz. Ekonomik koşulların ağırlığı günbegün artarken, biz yine de sizlere daha özgün, daha aranırlı Güney'ler vermeğe çalışacağız. Ancak şunu da açıklamak isteriz : Belli olanaklarımız nedeniyle Güney'i çokça basamıyacağız. Bu yüzden ancak abonelerimize ve sanat dergileri satılabilen kitapçevlerine gönderebileceğiz. Bu sayımızla abonelerimizin çoğuna da borcumuzu ödemiş bulunuyoruz. Başkaca dayanağımız olmadığına göre, okurlarımızdan abonelerini yenilemelerini ve ilgilerini esirgememelerini dileyeceğiz.

Yazısında da belirttiği gibi, Güney'in düz yazılarının sağlanmasını, gözden geçirilmesini birkaç aydan beri üzerine alan arkadaşımız MEHMET SEYDA, işlerinin çokluğu dolayısıyla, bu işin kendisinden alınmasını istedi. İşlerinin gerçekten çok olduğunu görerek, isteğini kabul ettik. Arkadaşımız, fırsat düştükçe, Güney'e gene yazacağına dair bize söz verdi.

Öte yandan, Güney yazı ailesi gün geçtikçe daha genişlemekte, daha güçlenmektedir. Önümüzdeki sayılarımızda seveceğiniz bazı inzaların da katılacağını şimdiden duyururuz.

METİN ELOĞLU arkadaşımız, 15 — 30 Eylül arası, Taksim Sanat Galerisi'nde RESİM — ŞİİR sergisi açacak. ELOĞLU, 23 Eylül cumartesi günü saat 14'ten 19'a kadar, aynı galeride, yayınlarımız arasında çıkan son eseri DİZİN ve öteki kitaplarını inzalayacak.

GÜNEY'in bu yılki karma sergisi yine Beyoğlu Şehir Galerisi'nde : 7 — 21 Aralık'ta.

FERİHA AKTAN'ın 2'nci şiir kitabı İŞİLTİ, bu ay içinde yayınlarımız arasında çıkacak. AYSIN UĞUR KEZER'in ilk şiir kitabı ise, bir "Güney Yayını" olacak. KEZER'in bu kitabı ile ilgili desenli şiirleri, 27 Ocak — 10 Şubat arasında Beyoğlu Şehir Galerisi'nde sergilenecek.

Sevgi ve saygılarımızla,

Atif ÖZBİLEN

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

Sahibi ve sorumlu yönetmeni : Atif Özbilen

Yazışma ve posta havalisi : Atif Özbilen, P. K. 1353 İstanbul.
Baskı : Halk Matbaası, Tel.: 22 19 98. Ebusuut Cad. No. 15,
Sirkeci — İstanbul. Akbank Beşiktaş Şb. hesap No. 22787.
abone : yıllık 30 TL.

ler. Kadehleri, şeytan yüzlü bir kadın doldurdu!" Hiç bir özelliği olmayan bu sözler nasıl şiir olabilir?

Kutlay Karadağlı'nın "Gayet Tabii Ya" şiiri de aynı durumda : "sana aldım bu giysi / kalma mahalledeki / akranlarından geri / sana daha güzelleri gerek — ana / gerek ya — gayet tabii ya / ama bu fistan da / çok yakışacak sana — ana / giy gerin — git komşuya"

K. Karadağlı'nın şiiri aynı söyleyişte sürüp gidiyor. Ben bu gençleri suçlamıyorum; daha şiirin başlangıcındalar... Genç ozanlara açıklamada bulunacakları, daha da çalışmalarını öğütleyecek yerde, tutup bu şiirleri yayımlayan, dergi yöneticilerinin sanat anlayışlarına, sanat düzeylerine şaşıyorum.

ORTA DOĞU EDEBİYATI

Varlık (Ağustos 1972) ta, Talât Sait Halman'ın Amerika'da yayınlanan bir sanat dergisine yazdığı "Çağdaş Orta Doğu Edebiyatı"nın genel görünümünü çizen yazısının Türkçesi var.

Talât Halman, bir çok ortak özellikleri bulunan Orta Doğu ülkelerinin (Türkiye, İran, Mısır, İsrail) tarihsel gelişmelerinden, ulusçuluk anlayışlarından başlayarak, toplumsal sorunlara ve bu sorunlar karşısında ülke sanatçılarının tutumlarına, sanat anlayışlarına, ortaklaşa özelliklerine değinerek, yazısını şöyle sonuçlandırdı : "Orta Doğunun başlıca yazarları kültürlerinin zengin kaynaklarından ve inanç bunsımı, yaygın yoksulluk, katliam ve kıyam, kişisel kabuslar, yaşamak ve ölmek, köylerde ve kentlerde hayat acısı, adaletsizlik, umut ve kurtuluş gibi kaygı ve temalardan, gerçek ve ideal bir dünyayı anlatan (daha doğru su yaratın) güçlü ve güzel eserler veriyorlar."

Ülkemizde olduğu gibi, Orta Doğu ülkelerinde toplumsal gerçekçi sanat anlayışına uygun başarılı yapıtlar verildiğini yukarıdaki satırlardan öğrenmekteyiz. Aslında doğal bir durum bu. Sanatı oluşturan, ona kaynaklık eden, konu olan toplum yapısı, aşağı yukarı tüm az gelişmiş ülkelerde aynı.

Ülkemizle, Balkan ülkeleri (Yugoslavya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan) arasında, sanat ilişkilerinde son yıllarda önemli bir gelişme var. Bu durum ne yazık ki Orta Doğu ülkeleri için — ister dost olsun, ister olmasın — söz konusu değildir.

Talât S. Halman'ın bu yazıyı okumalıyız, komşularımızı seviyor, dünya edebiyatına ilgi duyuyorsak.

ÇOK YANLI GÖRÜŞ

Şevket Yücel

Desen : Metin Klogtu

Çoğumuz dar görüşler içindeyiz. Nice aydın dediklerimizin yargularına bir bakın, sizi acılara sürükleyen tutarsızlıklar göreceksiniz. Adam, beyin körlüğü içindedir. Doğruyu düşündüğünü sanır. Oysa doğrularla çatıştığının bilincinde değildir. O söyler, siz dinlersiniz. Bir sıkıntı girer içinize. Konuştuklarından çıkaracağınız sonuç bir hiçtir. Bir sürü yanlışlık, bir sürü gerçek dışı sonuçlamalar... "İlle de bu böyledir" deyip geçerler. İşte yanlıya düşülen yer burası. Bir de bakarsanız, o düşünce çoğumuzda bağdaşmıyor; gerçeğe dönük olma niteliğinden yoksun, eski, donuk, güçsüz, bir yenilik getirme özelliğinden uzak. Böyle olun-

ca, hangi gerçeğin kapısı açılır? Görüş dediğin kabını taşırmalı, akıp gitmeli sonsuzluğa doğru. Güzellikler ve inceliklere olsa olsa böyle gidilir.

Henüz olgunlaşmayan bilgilerle nereye dek uzanabiliriz? Hem de bu denli uzanış ne getirir bize? Günlük yaşamımızda içimizi arsan zıtlıklarla karşılarıyoruz. Bir de ne görelim, adam her şeyi bilen biri olmuş karşımızda. Olaylara bir iğne deliği kadar yerden bakmadığı halde görüşlerinin kesinlikle doğru olduğunu sanır. Oysa kendini bile göremeyen böyle kişilerin bu tutumlarına ne demeli? Bu gibiler olayların nedenlerine inmezler; kulaktan duyulan şeylerdir aktardıkları. Söyledikleri gerçeğin ağırlık noktasına dayanmaz. O kadarcıktır görüşleri. Ama çalışmıydılar. Çünkü bilmezler eksiklerini. Bunu bilecek düzeye erişememişlerdir. Olaylar genellikle tek nedenin ürünü değildir. Sosyal, tinsel, ekonomik etkileri nasıl olur da atabiliriz bir yana? Onların kökenine inmeden doğru yoldan gidebilir miyiz?

Bir adam yalan söylüyorsa neden yalancı? Başkalarına zarar veriyorsa neden yapıyor bunu? Bunlar üzerinde gereğince durmamız gerekir. Önemli olan olayları oluşturan nedenleri kaldırılabilmektir. Bunu yapamadığımız sürece içinde sevmediğimiz davranışların önlenmesi nağı yoktur. Hırsızlıkların çoğu açık ve yoksulluktan geliyorsa bunları kaldıracaksın ortadan. Yoksa salt hırsız cezalandırmakla hırsızlığın kökü kesilmez.

Gözümüzü yumup kirpiklerimizin arasından bakıyoruz dünyaya. Bu bakışla belirsiz bir görme eylemi çıkmayacaktır ortaya. Bunun yanında iyi görebilmek için belirli bir güce erişmenin gerekliliğini yadsıyamayız. Kisi görüş gücünün büyüklüğü kadar insandır. Dar görüşler ne verir bize? Vermez o, alır, tüketir, türlü türlü çelişmelere götürür. Geniş görüşlü, hoşgörülü, uzun insan ve insanlık için çalışmaları önemlidir. Olup bitenleri çok yönlü koşullar içinde yorumlamak mümkünken tek açıdan değerlendirmeye çalışmak niye? Toplumun genel yapısındaki bozukluk hepimizi etkiler. Çoğumuz bu bozukluğun ürünleriyiz. Bu yüzden cılız görüşlerle incelemenin, araştırmanın, sağlam yargıların dışında kalyoruz. Düşünce alanı bir karar ötesi geçmeyenler sevincimizi azalttıkları gibi güven duygularımızı da inceltiyorlar. Varlığımızın derinliğinde özleşmeyen bilgiler bayağılıktan kurtarmıyor bizi. Aydın adını alanlar için de en başlanılmayacak çirkinlik bu. Eksikliğin böylece sürüp gittiğe ne olursak olalım, önce insan olamıyoruz. Olumlu, çok yönlü düşünmekten yoksun kalışımız günden güne yitkilğe sürüklüyor bizi.

Dünyamızı kötülestiren görüş darlığıdır öncelikle. Bu çirkinlik erincimizi ezdiği gibi büyük uçurumlar oluşturuyor aramızda. Hapishanelerde yatanları inceleyecek olursak çoğunun tek yanlı görüşler yüzünden suç isledikleri çıkar ortaya. Nice boşanmalar, dargınlıklar, bu türlü zayıflıklardan gelmiyor mu? Konuyu biraz daha aydınlatmak için küçük bir örnek vermek yerinde olur sanırım: Bir gün görevli bulunduğum okulun bahçesinde nöbetçi öğretmen, sığara için bir öğrenci yakalamıştı. Büyük bir öfke içinde onu yöneticiler odasına getirdi. Vardığı tokatlarla yetinmeyerek disiplin kurulu-na iletti durumu. Öğrencinin bir başka okula atılmasını diliyordu. İşte alın size tek yönde

SANAT DERGİLERİ

Mehmet Seyda

Bu yazıyı, Güney dergisiyle ilgili çalışmalarına ara vermeyi düşünürken yazıyorum. Dergiye karşı tavır almakta doğmuyor bu düşünce, çalışmalarımı başka alanlara kaydırma yükümden doğuyor.

Çoğumuz, kendi görüşlerimizi, duygularımızı paylaştıklarına inandığımız kişileri ayırırız öbürlerinden. Ayırmalarımız, seçmelerimizle de kendi kişiliğimizi kurarız. Bir dönem gelir, rastgelele dostluk yürütme çabaları son bulur. "Şurada topu topu kaç kişi kaldık?" a ulaşan biraz da alaycı bir söz sanki yürürlüğe girer.

Şimdi başka bir şey sormak istiyorum: "Şurada topu topu kaç sanat dergisi kaldı?"

Yayınlananları, birkaç ay sonra yeniden yayınlanacakları hesaba katarak sayalım: Yeni Dergi — Varlık — a Dergisi — Dost — Güney — Yansıma — Yeditepe Yeni Ufuklar — Türk Dili — Soyut — Hissar — Çağrı — Yelken. (Yeni Ufuklar'la Yeditepe sonyazda yeniden yayınlanmaya başlayacak).

Bilmem başka sanat dergileri de var mı? Pek göze çarpmasa da, Anadolu illelerinde birkaç hevesli gencin bir araya gelişleri, para katışmaları, heves körletmeleri olarak nitelendirilse de, karabatak gibi bir görünseler bir dalsalar da... herhalde vardır, olması gerekir. Kimimiz için bunları hesaba katmak güçtür, doğrusu benim için de güç. Kimimiz için yukarıda edlirim andığım dergilerin çoğunu bir sanat — edebiyat işlevini yerine getirir saymak olanaksızdır, doğrusu benim için de olanaksız.

Tam, nesnel bir değerlendirmeden sonra bütün bu dergilerin kaçta kaç ayakta kalır?

Soru şimdi gelmiş buraya dayanmış gibidir. Kendimize tanıdığımız hoş görüylü başkalarına tanıyamıyoruz. Topu tüfeği 13 sanat dergisi. Bir de, yalnız Ankara'da, kimimizin hiç adını sanını duymadığını çok iyi bildiğim 24 gazetenin yayınlandığını düşünürsek... hani şu 13 dergiyi başımızın tacı edelim diyeceğim ya, olmuyor. Soyut kendine iş edindi, başka dergiler üzerine soruşturma açtı: Yanıtlayanlar ara-

sında nesnel, olumlu davranışlara da, falanca derginin gördüğü hizmetleri bir kalemde silip, o derginin ipliğini pazara çarmaya uğraşanlara da rastlıyoruz. Dergi, bence, ona bağlanmış sanatçılar, yazarlar ve okuyucularla birlikte bir kurumdur. Her kurum gibi o da eleştirilir, eleştirilmelidir de. Ancak ölçüyü elden çıkarmamak, aşırı öznelliğe saplanmamak şartıyla.

Magazın havasındaki gazetelerin, giderek "ağırbaşlı" gazetelerin açtıkları dedikodu sütunlarına ya şöyle üstünkörü göz atalarımız, yada hiç bakmayıp geçenlerimiz bile, sanat dergilerindeki dedikodulara bayılmakta, birisi birisine haklı — haksız yüklendi mi keyfinden dört köşe olmaktadır. "Aman, falanca filanca için ne demiş ne yazmış okudun mu?" Hep bu, hep böyle. Birakalım.

İnsanoğlunun en yüce, en soylu saygısı, elbette kendine karşı duyduğu saygıdır. Böyle oldu mu, bence, falanca gazetenin yazarı, filanca derginin gedikli şairi, hikâyecisi olmak da uzun boylu bir şey katmaz kimseye. Bunlarla övünmek, şişinmek altıyanı çocukluktur, bönlüktür. Gelgelelim, "Ben ancak... dergisine yazırım!" diye tutturana çevremizde ne de çok raslarız, değil mi? Ne olduğunu henüz kabul ettirememiş genç sanatçının, kişiliğini, ağırlığını kapılandığı yerde pekiştirmeye çabalayan yazarın şu hırsmına bakın siz!

Ben, bir şair, bir hikâyeci, bir yazar ancak yazdıklarından sorumludur, yazdıklarının sorumluluğunu taşır diye düşünmüştür hep. Altına adımı, imzasını attığı şeylerin sorumlusu.. Hattâ bir gün bir tanışım, "Tarih de at, daha iyi oluyor.." demiştir. "Önce senin ileri sürdüğün bir görüş, bakıyorsun başkalarının malı olmuş. Ya da, o gün için çok önemli sayılan bir sorun, bakıyorsun eskilivermiş, aşılmış, geçilmiş... ama o günlerde buna değinmeden edemezdim. Anlıyor musun demek istediğimi?"

Anlamıştım.

Bilmem, ben sizlere anlatabildim mi?

Birdenbire Açılan Pencere

Ömer Faruk Toprak

Gecenin geç saatinde, Taksim'e giderken soldaki sokaklardan birine saptık. Lambaların aydınlatamadığı, yaya kaldırımından biraz yürüdük. Arkadaşım, beş basamak inilince görülebilen bir demir kapıyı tıklattı. Biraz bekledik. Zifiri bir zaman geçti. Açılmadı kapı. Kapıya tekrar vurdu arkadaşım. Bu kez aralandı ve açıldı. İyice seçemediğim bir yüz, arkadaşımı görünce, kapıyı geriye çekti. Ben de indim merdivenleri, içeri girdik. Az r şıklı bir koridordan geçtik. Vestiyerde mavî ampüller yanıyordu. Pardesülerimizi biraktık oraya. Koridordan biraz daha yürüdük. İngiliz korsan meyhanelerinde bulunan cinsten uzun arkakıllı sandalyelerde, tahta masalara yaslanmış, genç kadınlar, uzun saçlı erkekler, içki saatinin yarısını geçmişlerdi. Cigara dumanlarının arkasında belli belirsiz yüzler, loş bir camın gerisindeymiş gibi duruyorlardı.

Masalarının yanından geçişimizin farkında olmadılar. Üç - dört adım kadar yürüyüp geri döndük. Üç kişi oturuyorlardı. Şair Macit Orhan, Romancı Yusuf Sahir, bir de o. Alnına dökülen dağınık saçları

nın arasından, dalgın bakışlarla bakıyordu. Cigarası kül bağlamıştı. Yusuf Sahir'in konuşması bitince, Meliha Yıldız'ın hep bana baktığını farkettim. Cigarasından bir soluk aldı :

"Nasılısınız?" dedi.

"İyiyim, Arkadaş dergisindeki öykünüzü okudum. Pek nefis birşey."

"Öyle mi? Ben pek beğenmiyorum da. Ama gene de teşekkür ederim, beğendiğinizden ötürü."

"Değişik bir anlatım deniyorsunuz gibi geldi bana. Hem kadınsı bir öykü değil." "Ne gibi?"

"Kadın yazarlarımızın kadınlıklarını belli edecek biçimde yazış tarzları vardır. Bazı kişilerce maktüldür bu tür. Beğenenler vardır. Sizininki öyle değil."

"Doğru, haklısınız. Benim için, konunun anlatılış tarzı önemlidir. Ama kadın ya da erkek yazar anlatmış, farketmez."

Romancı Yusuf Sahir söze karıştı :

"Hangi türde olursa olsun, bir kalem kişilik kuruyorsa, üzerinde dururum. Yoksa anlatış, kadını da olsa, erkeksi de olsa neyi değiştirir? Edebi kişilik kazanmış

sa, o zaman kendisine göre bir düzey tutturmuş derim ben."

"Sanıyorum ki Bayan Meliha Yıldız ile ben, aynı noktada birleşiyoruz. Öyle değil mi efendim?"

Meliha Yıldız, cigarasından çektiği dumanı, küçük bir baca gibi savurdu ve açıklamasını yaptı :

"Benim öykülerim, okunduğu zaman, bu bir kadın kaleminden çıkmış izlenimi vermez. Ben daha çok bunu söylemek istedim."

Şair Macit Orhan, garsona seslendi :

"Bay garson, bizim hesabın üstünü getirmedin."

Sonra bize döndü :

"Baylar benim uykum geldi, Yarın sabah oyunumun provası var. Sizler daha oturacak mısınız?"

Bileğimdeki saate baktım. Gecenin ikisini geçiyordu. Öbür masaların çoğu boşalmıştı.

Yusuf Sahir ayağa kalktı :

"Ben Kakiköy tarafına geçeceğim. Hep birlikte kalksak," dedi.

Sonradan gelen içkileri ödedik. Bir mahzenden çıkar gibi merdivenleri tırmanınca, bomboş sokağın soğuk rüzgârı ile ürperdik. Semtlere göre ayrıldık. Ben o tarafa Osmanbey'de iki odalı küçük bir dairede kalıyordum, Meliha Yıldız, Şair Nigar sokağında oturuyormuş. İstiklal Caddesine çıkınca bir taksiye atladık. Ana caddede tek tük gidip gelen arabalardan başka hiç bir hareket yoktu. Beş dakika dolmadan Osmanbey'e varmıştık. Sokağın başında indik. İkinci apartmanın önüne gelince :

"Çok geç olmasaydı size birer kahve içelim beraber diyecektim. Başka zaman beklerim. Ben en üst katta oturuyorum. Gelecek hafta kitabım çıkacak. Size göndereceğim."

"Şimdiden kutlarım. Kitabınızı bekleyeceğim. İyi geceler efendim".

"İyi geceler.."

O apartmanına girdi. Ben Rumeli caddesine doğru yürüdüm. Birbirlerini kovalıyan kedilerin yanından geçtim. Karanlık kış gecesinin soğuğu omuzlarımı bastırıyordu.

Çarçabuk soyunup yatağıma girdim. Gece lambamı söndürürnce, Meliha Yıldız'ın yüzü, alnına dökülmüş saçlarıyla, kapalı gözlerimin içinde belirdi. Bir süre o yüzü seyrettim. Cigarasının dumanını ciğerlerinin en uç köşelerine kadar çekiyor, sonra yüzüme doğru üflüyordu. İçki bardağından bir kaç yudum alıyor, yüzünü hiç bu ruşturuyordu. Acılarım duvarımı aşmış insanların gözlerindeki ıtırıtıyı onda da görüyordum. Hiç gülümsemiyor, göz göze geldiğimiz zaman, sanki beni bileğimden tutup, ıssız kurlarda büyük bir ağacın altına çekip oturtuyordu. Yatağımda sağama döndüm. Yorgunluk ağır bastı, göz kapaklarımı indirdi. Az sonra uyumuşum.

Bir hafta sonra, posta ile zarif bir zarf geldi. İçinde ince bir kitap. Parlak siyah fon üzerinde, saçları alnına dökülmüş bir kadın başı krokisi. Kitabın adı (Penceremdeki Gece). Sondan bir önceki öyküyü okumağa başladım. Bir kadının cinsel açlığı anlatılıyordu bu öyküde. Yazılıştaki içtenliğe bakılırsa, sanki yazarın kendi başından geçmişti olay. Öbür sayfalardan da bazı kısa parçalar okudum. Bu öykülerde, birinci kişi hep kendisi idi.

Meliha Yıldız'a telefonu açıp, kitap için

ışleyen olumsuz bir görüş. Böylesine dayak ve siddet metotları, bu alışkanlığı kaldırır mı dersiniz? Ben buna hayır diyorum. Bu yol gereken sonuca götürmez. Olsa olsa sevgiyi öldürür, düşmanlığı güçlendirir. Belki belirli bir zaman için yararlı olur gibi görünür. Gel gör ki, yapılan işlem eğitsel değil, yaralayıcı, üzücü, hinc almaya götürücüdür. Korkuyla engellenmez bu türlü davranışlar. Üstelik bir de öğrencinin okuldan atılışı ne yarar getirir? Daha kötü, daha zararlı bir yapmaz mı onu? Öyleyse bir incelemeyi gerektiriyor bu iş. Öğrenci bu davranışını sigaraya alışkanlığından mı, büyüklere benzemek çabısından gelen bir özentiden mi, yoksa arkadaşları arasında kendisini güçlü göstermek istemesinden mi yapıyor. İlk bu nedenler göz önüne alınmalı, ondan sonra geçmeli bir yargıya.

Görevimiz insanı ezmek, inceltmek, ona acı vermek değil, bunun karşısını yapmaktır, kısacası kurtarmaktır onu. Çok yönlü yanlışlıklar içindeyiz. Düğümü çözmek dururken daha çözümsüz duruma getirmek bizleri suçlu dediklerimizden ileri giden bir suçta götürmez mi? Neylersiniz, yaptıklarımız bu. İyiyi kötü yapmak, yapılması gerekeni yılmak, olaylara tersinden bakmak iyi geliyor elimizden. Açlık, boşluk içinde kalan beyinlerin de yapıları bunlardır. Ne var, bir doyurabilirsek şu beyin açlığımızı, nice canavarlıklarımızdan kurtularak insan olmanın kıvancını duyabilirsek... İşimiz-gücümüz gerçekleri çözmek. Bir şeye kötü derken neye dayanıyor ölçülerimiz? Usumuz mu daha çok bu sonuca götürüyor bizleri, duygularımız mı? Gereksiz bilgi yığınları bizi olumlu, düşüncelere götürmez. Önce kendimizi düzeltmeliyiz sonra düşüncedekileri. Aydın olmanın bir sorumluluğudur bu. Yüzyıla-

ran donuk düşüncelerine uyanmanın anlamı yok. Yazık ki yitici yanımız ağır basıyor. Bu da bir görüş noksanlığı, yetersizlik, eskimlilik.

Okullar bitirmiş kişilerin eskimlilik, ya da yerlerinde saymaları üzüntülerimizi daha da çoğaltıyor. Böyle olunca ileri girişimler yapamıyoruz. Bir de bu gibilerin önemli yerlerde bulduklarını görürsek; görürsek değil, görüyoruz. Doğrusu buna dayanılmaz. İnsan öyle yerlerde yöresine aydınlık sunacaklarını olmasını diliyor. Bunu görmek bir mutluluk...

Gözlerimiz görmese bile, gören bir beynimizin olması ne güzel!... Gelgelelim bunu elde etmek güç. Varın güç olsun, en değerli şeyler güçlüklerin içinde değil midir? Ne var ki, bu öze inebilecek olanlar az. Milyonlar olarak derinlere dalmadan boyalıklar içinde yaşayıp idiyoruz. Sayet bunun adına yaşamak denirse... Karanlığa bakıyoruz ışık diyoruz. İşsiz bakıyoruz karanlık diyoruz. Bu eksiklik varlığımızda kökleşmiş birkere. Cumhuriyetten bu yana ne yıllar geçtiği halde kendimizi değiştirememişiz. Yapılan değişiklikler doyurucu olmamış. Gün oluyor bir de ne görsünüz; yüz binlik kentlerin birinin göbeğinde ay tutuldu diye binlerce silah atılıyor. Neymiş, dolu silahlar boş kalmalıymış. Neymiş, bu işlem yapılmazsa, ay kolay açılmaz, sıkıntı çökmüş. En kötüsü, elin oğlu ayın üstünde gezerken bu dediklerimin oluşmasıdır. Böyle bir rakımlar benim insanımı. Öyle uygun düşmüş çıkarlarına. Gel de kızma buna, körlüğümüzün övgüsünü, gerçekleri görmemizin yersizini yapanlar adına üzülme.

Görebilmeyi; insan, sanat, yaşamak, aktöre, tüze ve bilimsel açıdan yürütenlere her zaman borçluyuz. Onlar hızla uygarlığın, sevginin, öncülleri, geleceğin kurucuları...

teşekkür etmeliydim. Saat 18'i geçiyordu. Çevirmen olarak çalıştığı bürodan evine dönmüş olmalıydı. Telefonun öbür ucundaki "Allo.." sesine karşılık, hatır sormaya söz başladı :

"Bayan Yıldız nasılsınız?.."

"Teşekkür ederim."

"Kitabınızı biraz önce aldım. Sonra bir önceki öyküyle okudum. Çok değişik bir açıdan sanki kendinizi anlatıyorsunuz."

"Ne biliyorsunuz kendimi anlattığımı? Ben bütün öykülerimi kendi başımdan geçmiş gibi yazıyorum."

"Ben bıraktığı izlenimi söylüyorum. Anlattığınız tipte, sizin içtenliğiniz var. Bundan ötürü, bana göre sanki kahramanı sizsiniz o öykünün. O kadar yürekte yazmışsınız."

Telefondan kahkaha sesi geldi. Bir şeyler söylemesini bekledim, sonra konuştu :

"Yarın gece bana buyurun. Hem kitabım üzerindeki düşüncelerinizi öğrenirim, hem de bir kaç duble içki içmiş oluruz. A partmanı biliyorsunuz. Beşinci katta oturuyoruz."

"Peki efendim, yarın akşam tiyatroya gidecektim. Onu erteliyorum. Size gelirim. İyi geceler..."

"İyi geceler efendim..."

Meliha Yıldız'la ilerlemiş bir dostluğum yoktu. Edebiyat toplantılarında, kokteyllerde karşılaştıkça, hatır soruyor, iki üç satır sohbet ediyorduk. Kişisel özelliklerini de pek bilmiyordum. Evli mi, bekâr mı, dul mu olduğunu sormuş da öğrenmiş de gidim.

Sonra, her ne hal ise dedim, kendi kendime. Herhalde yalnız beni çağırılmamıştır. Edebiyat sohbeti yaparız bir kaç saat, Genellikle şiir, öykü yazan kadınlar pek güzel olmazlar. Güzel olanı azdır. Meliha Yıldız, bu az'lardan biriydi. O gece kitabını baştan sona kadar okudum. Hemen her sayfadan cinsel bir damar geçiyordu. Yarın bilinç altında ne varsa, hepsi dökülüp saçılmıştı.

Ertesi geceyi ipe çektim. Beni durup dururken çağırması değil miydi? Gerçi ortada kitabı vardı ama, onun üzerinde konuşmak için özel çağrıda bulunması gerekmez gibi görünüyordu bana...

Saat 21'e geliyordu. Apartmanın önünde dedim. Mermer merdivenleri tırmanmaya başladım. Buzlu ampüller iyi aydınlatmıyordu etrafı. Eski stil bir apartmandı. Daire kapıları koyu kahve rengini yitirmiş, siyaha dönmüştü. Dördüncü kata gelince durakladım. Nefes nefese kalmıştım. Bir iki dakika dinlendim. Beşinci kata gelince tekrar durakladım. Sonra zilini düğmesine hafifçe dokundum. Bir piyano tuşuna parmağımı değdirmişim gibi sesler geldi. Diye bilirim ki beş - altı saniye sonra kapı açıldı. Meliha Yıldız, sekiz gün önceki gece yarısı gördüğüm ihmalkâr giyinişli kadından çok farklı idi. Saçları gene alına dökülmüştü ama, itina ile taranmıştı. Yüzünün makyajı aşırıya kaçmadan düzenlenmiş. Biraz fazlaca dekolte bir elbise vardı üzerinde. Yavaşça, sanki fısıldar gibi :

"Buyurun efendim."

Kapı, hiç gürültü yapmadan örtüldü. Pardesümü port mantoya asarken, aynada yüzüme baktım. Sararmıştım biraz. Bu arada, arkadan onun beni süzdüğünü gördüm.

Salona geçtik. Duvarlarda tablolar ve bazı yaşlı kişilerin fotoğrafları asılı idi.

Öbür yanda beş rafli bir kitap etajeri tamamen dolu. Etajerin üzerinde bir genç kız fotoğrafı gülümsüyordu. Onu göstererek :

"Siz misiniz, yoksa kardeşiniz mi?"

"Benim gençlik resmim..."

Küçük bir pot kırdığını anladım. Koltuğun birine oturdum. Salonun sağ tarafında, amerika bar vardı. Her türden içki şişeleri yan yana dizilmişti. Bazısı dolu, bazıları yarım, Mor ampüller yanıyordu. Bayan Yıldız orada durduğu zaman, loş bir ekranın önüne çıkmış gibi oluyordu.

"Kıymetli şairimiz, size ne vereyim?"

"Siz ne içeceksiniz?"

"Ben votka içiyorum. Siz gelmezden önce, bir dubleyi bitirdim."

"O halde ben de votka içerim."

Bir kaç dakika sessizlik oldu. Bardakların ve bardaklara dökülen içkinin sesi kaldı aramızda. Votka dolu bardağı ve kuruyemiş kâselerini önümdeki sehpaye koydu. Karşımda, kadife koltuğa oturdu. Mini eteği bütün bütün kısalmış, bacakları iyice açıkta kalmıştı. Ben bakışlarımı kaçırıyordum. Fakat göz göze geldikçe, bir an güzel bacaklarını görüyordum.

Gülümsüyerek bardağını kaldırdı :

"Sağlığınıza efendim..."

"Sağlığınıza ve eserinizi iyi izlenimler bırakması dileğiyle."

Tamamen dolu bardağı, yarısına kadar içti. Geldiğinden beri pikapta çalan İspanyol müziğini işaret ederek :

"Müzikten hoşlanmadı iseniz, kapatayım ya da sevdiğiniz parçaları çalayım."

"Çalışırken ya da içerken ben de hep İspanyol müziği dinlerim."

"Beş pilâk koydum. Hepsini de İspanyol..."

Bardağını tekrar kaldırdı. Sonuna kadar içti. İki dikeşte bitirmişti. Yerinden kalktı. Dikkat ettim, bardağı dörtte üç votka, dörtte bir limon suyu ile doldurdu.

Doğrusu bir endişe kurdu yürüdü içimde. İkinci bardağı da böyle beş - on dakikada bitirirse, adamakıllı sarhoş olacaktı. İçki hâlini bilmediğim için, sonunda ne olur diye merak etmeğe başlamıştım.

"İçkinizi çok yavaş içiyorsunuz. Votkanızın yarısı duruyor."

"Evet ben ağır içerim. Siz çok hızlı gidiyorsunuz."

Gözleri kanlanmıştı. Arada iki - üç kelime söylüyor, sonra içkiyi yudumluyordu. Sözü öykü kitabına getirdi :

"Öbür öykülerimi okudunuz mu? En çok hangisini beğendiniz?"

"Hepsini okudum. Fakat ilk okuduğum parça (Penceremdeki Gece) en etkilisi."

"Bir yere kadar benim hayatım o öykünün içinde saklı..."

"Kaç yıldır yalnızsınız?"

"İki yıl önce kocamdan ayrıldım. Sekiz yaşındaki kızım annemle oturur. Böyle gördüğünüz gibi yalnız yaşarım. Ara sıra dostlarım gelir, sohbet ederiz, içki içeriz."

Votka bardağını aldım, sonuna kadar içtim. Bayan Yıldız bardağının boşaldığını görünce, aldı amerika bara götürdü. Kiloluk şişenin kapağını açtığı sırada, dışarda kopan fırtınanın camları sarsmağa başladığını gürültüden anladım. Sonra birden, yerinden kurtulan pencere kanadı, hızla açıldı ve büyük gürültü ile duvara çarpı. Cam paramparça oldu, Ben pencereye koşarken, Bayan Yıldız olduğu yere yığıldı.

di, Camsız pencereyi kapadım ve kalın perdeyi kırık camın boşluğuna doğru çektim. Amerikan bara geldiğim zaman, Bayan Yıldız'ı yerde baygın yatar buldum. Sol kolunu omuzuma aldım ve yerden güçle kaldırdım. O fısıltı ile mırıldanıyo ve titriyordu :

"Ben böyle rüzgârlı gecelerden çok korkarım."

"Korkulacak hiç bir şey yok. Rüzgâr çıktı. Pencere arabık kalmış, hızla çarpınca cam kırıldı."

Salondaki sedirin üzerine yatırdım. Güzel vücudunu yakından görüyordum. Kolonyası ile bileklerini, şakaklarını oğdum. Gök gürültüsü ve yağmur devam ediyordu. Gözleri aralandı :

"Beni yalnız bırakmayın. Çok korkuyorum..."

"Korkmayın, ben burdayım. Size biraz votka vereyim isterseniz. Kendinize gelirsiniz."

"Evet iyi olur. Sizden rica edeyim..."

Bardağına yarı yarıya limon suyu koydum. Başımın altına kolunu destek yaptım, votkasını içirdim. On dakika sonra biraz kendine geldi. Ağır ağır yerinden kalktı. O zaman, korkudan çok, içkinin onu sardığını anladım. Herhalde yatak odası idi, oraya girdi.

Biraz sonra sabahlığını giymiş olarak geldi. Kitabındaki öyküler, bir sinema şeridi gibi gözlerimin önünden geçti. Bu kadın, cinsel açlığın peşesinde sarsılıp titreyen bir insandı herhalde.

Bardağını alıp, amerika bara gidince, yerimden kalktım :

"Artık içmeseniz, Çok içtiniz, fazla gelecek size..."

"Hayır hayır, Beraber içeceğiz."

"Çok geç oldu. Ben izinizi alsam..."

"Beni bu halde yalnız mı bırakacaksınız?"

"Siz de yatarsınız istirahat edersiniz..."

"Belki tekrar fenalaşırım. Yalvarırım beni yalnız bırakmayın. Az önce benim gibi yalnız oturduğunuzu söylemişsiniz. Nasıl olsa sizi bekleyen yok..."

"Bir şartla sizi yalnız bırakmam, Artık içmeyeceksiniz."

"Görüyorsunuz ki sarhoş değilim. Hele siz çok az içtiniz. Hatırım için bir votka daha içersiniz."

İki bardağı birbirine vurdu "Çın çın..." ettirdi.

"Haydi dostum, bu gecemizin şerefine içelim."

Artık olan olmuştu. Ne olursa olsun içecektik. İkimiz de bardaklarımızı yarıladi. O, gerçekten yarım saat önceki sarhoş, sallantılı hâlden kurtulmuştu. Ben de hiç içmemiş gibi idim. Gittim perdeyi kenara sıyırdım, kırık pencereden gelen ıslak havayı ciğerlerime çektim. Üç - dört soluktan sonra perdeyi kapattım. Meliha Yıldız, amerika barın mor ışığında, bir sokak lambasının direği dibinden bakar gibiydi. Yüzüne dökülen saçlarının arasından "Gel, yanıma gel artık..." diyordu.

Yaklaştım, iyice yaklaştım. Birbirimizin soluklarını duymağa başladık. Birden beni üst üste öptü, Yüzü ateşler içinde yanıyordu.

"Beni öpsene." diye fısıldadı :

Bena tekrar sarıldı. Sabahlığının içinde çırılçplaktı. Dışardan yağmurun sesi geliyordu. Uyku ve içki çok uzaklarda kalmıştı.

"TÜRK HALK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ" ÜZERİNE (1)

Muzaffer Uyguner

Milliyet Yayınları dört cilt esasına göre hazırlanan "100 Şair 1000 Şiir" dizisi yayımlanmaktadır. Bu dizinin ilk iki kitabı daha önce yayımlanmıştı. Bu kez de üçüncüsü olan Türk Halk Şiiri Antolojisi yayımlandı. Rauf Mutluay tarafından hazırlanan bu ciltte 20 halk ozanı yer almıştır. Bir antolojide yer alan sanatçıları ve onlardan yapılan seçmeleri tartışmak yerisizdir. Çünkü antoloji, düzenleyen kişinin zevkine ve bakışına göre değişir. Bu nedenle, biz de, falan niye alınmış da filân neye alınmamış gibisinden laf edecek değiliz. Ancak, "Giriş" bölümündeki bazı konular üzerinde durmak istiyoruz.

Mutluay'a göre, "kültür merkezleri dışında doğup gelişen bütün ürünleri "Halk Edebiyatı" adı altında toplamak genel bir kabul olmuştur" demek ve buna şunları da eklemektedir: "Halkbilim (folklor) bütünlüğü içinde yer alan bütün sözlü ürünler, yazıya geçirilmiş eserler, anonim yaratışlarla kişisel katkılar "Halk Edebiyatı" içinde görülebilir". Mutluay, "genel bir kabul olmuştur" derken bir kaynak göstermemektedir. Bu nedenle de bu görüşü dayanaksız kalmaktadır. Oysa, genel kabul bunun tersidir ve yaratıcısı belli olan edebiyat ürünlerini "Aşk Edebiyatı" diye ayırmak, yaratıcıları bilinmeyen ürünleri de folklor içinde görmek genellikle kabul edilen bir anlayıştır. Bu konuda Cahit Öztelli'nin, Hikmet Dizdaroğlu'nun bir çok yazısı vardır ve folklor ile uğraşanlar da bunu böyle anlamışlardır. Folklor üzerine yazılan bilinçli kitaplarda da konu bu anlayış içinde ele alınıp değerlendirilmektedir. Mutluay, "anonim yaratışlarla kişisel katkılar"ı aynı yerde topladığına göre, antolojisinde hiç olmazsa türkülerden, manilerden de örnekler vermeli değil miydi? Madem ki Halk Edebiyatı yalnız aşıkların ürünlerinden, yaratıcısı belli ürünlerden oluşmamaktadır; o halde bu antoloji halk edebiyatını tam olarak yansıtamamaktadır.

KİMLİK GÜZELİ

Kocaman bir elle serpilmiş gibi
upuzun yatan ağaç ölüleri

vrur yüze bazı yenilgileri

Çark mı eskittir kişiyi
kişi mi çarkı / hiç açıklamasız

yeni bir tatardır sanki dağlardan inen kırgız

Ki yüzü acemi bir süvari kırsığı
gibi durursa da fesleğenler arasında

adı bir kıy sonu kadar güzeldir sevdasında

Belli bir yanık kokusu havasında suyunda
ve artık battaniye altındadır dizleri

on dil vurusuyla kimlik güzeli

Ruşen HAKKI

Mutluay, daha sonraları, halk edebiyatı kadrosuna "dini — tasavvufi temlerde eserler veren mistiklerin (mutasavvıfların) kişisel yaratılarını" da kattığını söylemektedir (s. XVI). Bu takdirde de Türk Halk Edebiyatı Antolojisi tam olmaktan uzak bir görüntü göstermektedir. Çünkü bu tipteki bir çok halk sanatçısı bu antolojiye alınmamıştır. Bunun iki anlamı olabilir. Birincisi, bu sözler öylece yazıvermiştir. İkincisi, bu kitaba girecek değerde kişi yoktur. Gerçi, biraz sonra gelen "ilkeler" bölümünde bunun açıklaması yapılmaktadır. O zaman da dizinin düzeninde bir çelişki olduğu söylenemez mi?

Halkbilimi (Folklor) alt bölümünde, yazar, halkbilimi şöyle açıklamaktadır: "Belli bir ülkede yaşayan halka özgü kültür ürünlerini, gelenek ve alışkanlıkları, kolektif sanat ve dil verimlerini derleyip inceleyen bir bilgi dalı". Burada belirtilen "kolektif sanat ürünleri" nedir? Türküler, maniler, bilmeceleciler mi? Hiç değilse ilk ikisi mi? O halde türkülerle maniler halkbilimi konusuna mı girer, halk edebiyatı kadrosuna mı alınmalıdır? Bu husus tam bir açıklığa kavuşturulamamıştır burada.

"Toplum içinde kişisel yaratıcı olarak ortaya çıkan belli sanatçılar, bu sözlü geleneğin eğitiminden geçtikleri için onu yaşatmakta devam ederler. Ortak alışkanlıkların rahatlığı onları da bunları tekrarlamaya götürür. Yüksek kültür katlarının bazı etkilerini de taşıyan halk sanatçıları, bir yandan folklor ürünlerinin taşıyıcısı ve yayıcısı olurlar; bir yandan bu öğelerle beslenirler; bir yandan bu hazineye katkıda bulunurlar" diyor Mutluay. Buraya alınan ilk cümledeki aynı yargıyı paylaşıyoruz. Ancak, bugün de yaşayan saz ve söz sanatçılarının anonim ürünleri tekrarladıkları ve onların taşıyıcısı ve yayıcısı oldukları söylenemez. Mutluay, burada, aşıklığı bir onur sayan kişilerle gazinolarda saz çalıp çığırınları bir kabul etmekte ve yanılıya düşmektedir. Öyle sanıyorum ki, Mutluay, bugün yaşayan aşıkların ne geleneklerini biliyor, ne de kendilerini tanıyor. Gene öyle sanıyorum ki, yazar, ne onların bir gece âlemlerine katılmış, ne geleneklerine bağlı olarak yaptıkları tartışmaları, karşılaşmaları, atışmaları izlemiştir. İstanbul ve daha başka büyük kentlerin gazinolarında saz çalanları, türkü çığırınları aşık kabul ederek bir yargıya varmak hatadır. Gerçi, Mutluay, bir takım sağlam delillerle bugün bir aşık edebiyatından söz edilemeyeceğini belirtmektedir. Bu yargısına katılmamak elde değil. Fakat, köylerde ve obalarda yaşayan ve geleneği sürdüren bazı usta kişilerin bulunduğunu da görmemezlikten gelemeyiz. Mutluay'ın bu yargısını tüm olarak kabul ederek Aşık Veysel için de söyleyecek sözümüz olamaz ve o zaman da kitaba niçin alındığı tartışmasına girmemiz gerekir. Mutluay, "O yüzden kapah bölgelerde yerel birer ün olarak geçinen son örnekler yeğ tutuldu: Summanlı, Şenlik, Hurzî, Veysel alınarak konuya son verildi"

972 YAZI

Yaz mı

Dört ucu düğümlü bir mendil gibi kan sızan
Kavaklara Büyüklümandan
Kanheadan Rumelîhisara
Ve Bebek koyuna Kandiliden
Durulan gelişleyen ve uzayan
Boğazdan geçip gittiğini sen de görürsün
Marmara üstüne Pavli ve Sedef adasından

Yaz mı

Dört yerinden deldiğimiz seninle
Baka baka Boğaza sularında gözleriniyle
Sen bir aşkın kalıntısı diyordun balıkeci ağlarına
Ben Anadolunun acısı
Otobüslerden ve trenlerden suya karışan

Aynı gün sen birisi tükürür gibi demistin

Ben tanrı tükürür gibi demistim yaz yağmurlarına
Erimiş kursun görüntüsünde bir hava
Ve tanrının tükürüsü dediğim bir yağmur altında
Kalkıp bir uzum yürümüşük hiç konuşmadan

Yaz mı

Kör bıcaqlarla doğranan şu günlerimiz
Doğal lâlelere geçmiş boynumuz nasılsa
Ne dersin güneşimizin gri doğuşuna
Duyuyor musun gelecek günlerin çatırdısını
Yararak beş çağ ve iki kıtayı ortasından
Bodirliştin bir yabancı şilebin
Boğazın abşap konaklarına

Yaz mı

Aynı senin yüzü insanları olarak
Aynı yazgının ve deneylerin kobayı olarak
Uzlaşmaz iki savaşçı kesilmişim
Ki tutmuşuz uçları kanlı bir değneği ortasından

Yaz mı

Yepyeni acıları özümlediğimiz bu mevsim
Sindirdiğimiz yavaş yavaş ilhlerimize
Sayısız insan içinde toplumdun süzülüp gelen
Vurduğumuz yalnızlığın dağ başlarına
Ve bir şeyler umduğumuz alkolün kasırgasından

Halim UGURLU

demektedir (s. XXII). Yerellik ve Veysel. Bugün Veysel adını Türkiye'de duyamayan her halde pek kimse yoktur. Eski yıllarda köy enstitülerindeki öğretmenliği, radyolarda kendisine veya ürünlerine yer verilmiş, kitaplarının derlenip yayımlanması nedenleriyle Veysel geniş bir üne kavuşmuştu. Bunun karşısında bir yerellikten nasıl söz edilebilir, bilemem. Mutluay, sonradan bunun aksini söylemektedir.

Mutluay, kitap çıkarmağı bir nevi aydın zümreye giriş olarak nitelemektedir. Bu, yanlış bir yargıdır. Çünkü, kitapları yayımlananların arasında ilk okul öğrenimini yapanları bile parmakla gösterilebilir. Eğer kitabını derleyip yayımlamak aydın zümreye giriş için bir karine ise denecek bir söz bulunamaz elbette. Halbuki onları besleyen ustalardır, tasavvufa dönük olanlar ayrıca bir "mürşid"den bazı bilgiler almışlardır. Bunun dışında onların aydın zümre ile ilgisi yoktur. Devlet dairesinde odacılık ve kâpıcılık gibi pek azına nasip olan hizmetlerin de aydın zümreye ilgisi olmamak gerekir kanısındayım.

Günümüzde, Mutluay'a göre, "saz şairi, artık sadece bir gelenek ögesi, bir yerel turistik değer, bir alışkanlık özentsi, bir merak düşkünlüğüdür". (s. XXXIII). Saz

BALIKÇIL KUŞLARI

Siyami Özel

Yıllardan sonra onu bu ken-
tin caddelerinde yeniden görme-
liydi, Etraftan korna sesleri, o-
tomobil gürültüleri geliyordu.

Yaşı mı? Altmış falan, Yok
hayır.. Elli beş. Bir varsayım
değildi bu. Gerçekten artık elli
beş yaşındaydı. Gençlik ne çar-
buk uçup gitmiş, yıllar ne tez
geçmişti..

Rastlantı, bir köşe başında,
bir oyuncakçı dükkânının ön-
ünde..

— Siz ha!.. Bunca yıl sonra?

Yeşerler ıslak ve kaygan. Az
önce yağmur yağmış. Sel sula-
rının yıkadığı düzgün kaldırım-
lardan tepetaklak insanlar ge-
çiyor.

— Siz ha!..

"Siz.. Ne güzeldiniz. Saçları-
nız ıslaktı. Yağmuru severdiniz.
Az mı dolanmıştık tapınakların
avlularında. Hani o her zaman
loş.."

Sarsıldı. Yürüyen bir bavul
çarpıp uyluk kemiğine..

— Önüne baksana be adam!

"Be adam!.." Bavullar da
küçümsüyordu artık insanı.
Çünkü bavullar yaşlanmıyordu.
Yüzünde bir çiçek açmıştı.
Hindiba.. Attarlı şeyler gelip
geçti. Kırkından sonra baha-
ratlı bitkiler tutkusu, Lumba-
goya şu.. Romatizmaya bu..
Daha neler..

Bir süs köpeğiymiş kaldırım-
da yürüyen, bir çift düzgün
bacaktan peşinden. Tepetaklak
değillerdi. İnce bir parfüm ko-
kusu rüzgârlamp gitti.

Vitrinler öd ağacı kokuyor-
du. Yağmur dinmişti.

Az ilerde üçlü bir grup (iki
kız bir oğlan) ciklet çiğneye-
rek gülüşüp konuşuyorlardı.
Kuytu otobüsler geçiyordu şeh-

rin bu saatında. Vakit akşam.
Saksafonlardan nefret ediyor-
du. (Kulağına bir saksafon sesi
gelmişti. Geriye doğru kaykıl-
mış bir adamdı. Avurtları şiş-
kin.)

— Siz!..

Ee?. Ne var bunda yani ?
Gülünhalden yeni çıkmıştı. Gül-
nihal papatya kokuyordu. Lâ-
vanta çiçeği kokuyordu biraz
da. Ötede bir içkievinin ışıkla-
rı yanıp sönmeye başlamıştı.

— Gitme diyordu Gülnihal.
Göğsü açık. Albenili. Çünkü
üzerine atılmak geliyordu için-
den.. "Gitme, kal.." Ve git-
mişti.

Artık bavullara çarpmamalı
(Uyluk kemiği yeniden sızlar-
dı). Bir ışık yanıp söndü. Ta-
barın miydi, Cacino dö bil-
mem ne mi ?. Gönül Turgut
diye yazıyordu neonlar. Girme-
di. Oysa severdi.

Bir simsar, taşralı müşteri-
ye abartarak anlatıyordu : "Se-
nin sayrılığını kardeşim.."

Muayenehanede kalın bir
kaş inip kalkıyor. Havanda il-
mi simya ile dövmüş. Davul
tozu, minare gölgesi.. Az karı-
şık.

— Biraz değişmiş gibisiniz.

— Çok yoruludum. Çok ta-
günler geçti. Günler ne demek.
Yıllar. Yaşladım artık.

Gülüyordu. Sevencelik do-
lu. "Yaşladım" diye yineledi.

— Gerçekten. Ama bu hal
size daha yakışmış. Saçlarınız..

— Beyazlaştı. Dermim za-
ten.. Bir gün balıkçı kuşları..

— Balıkçı kuşları mı? Ne-
reden çıkarıyorsunuz bunları
kuzum? Şakacılığı hiç te bi-
rakmamışsınız.

Bırakmamıştı ve şimdi bir
şarkı erişiyordu kulağına. Az

SONBAHAR ŞARKISI (1)

Hani güzün, ıslak otlar olur ya kurlarda
Yağmur sonrası, damla damla ıslıdayan
Senin altın saçların da denizden çıkınca
Öyledir işte, avuçlarıma güneş dolduran

Tâzesin, gönle fidansın, gelgelelim güz
Gibi bir şeysin de bana, acısın içimde
Ve kanarya gibi çırpırken ellerimde
Olur sarı ışığında gecelerim gündüz

Ucundaki meyve olman hız veriyor bana
Altında uçurum olan güneşli bir dalın
Güneş yere inip, alevleriyle dolansa
Sarı, kızıl yılanlar ve ejderhalar gibi
Sana doğru ilerleyen ayaklarıma
Yine senden ayıramaz, caydıramaz beni!

Bir ölmediğimiz kaldı, ne yapmadık hayın!?.
Onu da yaparız hani, eğer istersen
Yosunlardan saçların var, denizden gözlerin
Ne güneşler doğar orda, ah sen gülerken,
Lâfı mı olur yanında, ELSA'nınkilerin!..

Sen her sonbahar böyle mi edeceksin beni?
Böyle, sudan çıkmış balığa mı döneceğim?
Ya da rüzgâra tutulmuş tek bir yaprak gibi
Savrulup duracak mıyım yollarında böyle?
Böyle üzgün, böyle ezgin, bekleyerek seni?...

Mehmet SALİHOĞLU

(1) Ozan'ın yakında çıkacak olan ESİNTİLER KAVŞAĞI adlı kitabından.

önce radyo spikerinin anonsu-
nu duymuştu. "Hatırlar mı-
sın beni bir zamanlar.." Bak-
mıştı. Anlamsızdı artık. Şar-
kıların taç yaprakları buruş
buruş olmuş. Sesleri solukları
kesilmiş. Eskisi gibi değil.

Şimdi bir kırdı olmayı ister-
di. Yaz sıcağı tepesine binme-
liydi. Bir kertenkele, gözleri
korkudan büyümüş, soluya so-
luya duvarın ortasında.. Kav-
ruk bir yaz kokusu sonra..

— Yine yazıyor musunuz ?

Ah, unutmuştu elini. Eski
bir yazıhaneydi. Eli masanın ü-
zerinde duruyordu. Takvimin
yanında. Biraz çirkin. İrice..

Soruyu yanıtlamadı.

Kuşlar vardı usunda. Yük-
seklere doğru uçan, kıpırtısız
bir göle ince gölgeler düşürerek
usul usul geçen balıkçı kuşları.

Vitrinde bir bebek gülüyordu.
Bir bebek. Özlem demekti..

Gece ansızın çöktü. Radyo ve
TV antenlerinin izdüşümleri
göküzleminde garip leylekler
gibi şekillendi.

Az ilerde luna park duruyor.
Kararsız adımlarla çarkıfelek-
lerin, atlıkarıncaların bir ışık
seli gibi renk renk döndüğü
tarafa yürüdü. Usunda; az ö-
nce kendisine gülümsiyen bebek,
kulaklarında hep aynı ses var-
dı : "Siz ha? Bunca yıl son-
ra... Siz?"

şairlerinin yerel turistik değer olduğunu
bilmiyoruz. Konya'da düzenlenen Aşıklar
Bayramı nedeniyle söylenmiş bir söz ise
bu, o zaman yerellikten söz etmemek ge-
reker. Mutluay, kitap ve radyo ile halka u-
laşanları saz şairi değil şairdir demektedir.
Bu arada Veysel'i de anmakta, ama gene
de kitaba alabilmektedir. "Kaldı ki ola-
nak bulanların hepsi eğitim kurumlarından
geçerek aydın olmanın yollarına çıkmakta-
dır. Aydın olmanın sorumluluğu ise
bambaşkadır" diyor Mutluay burada. Han-
gisinin eğitim görüp aydın yola çıktığını
söyleyebilir acaba? Bugün yaşayanlardan
söz edildigine göre Veysel mi, Reyhani mi,
Selmani mi, İlahi mi, Çobanoğlu mu?
Bugün bazı saz şairlerinin politikaya araç

edildiği yolundaki yargısına katılırız (s.
XXXV); ama, bunlar değersiz ya da para-
ya düşkün kişilerdir ve ömürleri kısa süre-
li olmakta, unutulup gitmektedirler.

Mutluay, bugünkü saz şairlerini tanıma-
maktadır. Onun tanıdığı ya gazinolarda
türkü söyleyenler ya da M. Halit Bayrı'nın
Varlık yayınları arasında çıkan XX. Yüz-
yıl Halk Şiiri adlı kitapla Refiş Ahmet
Sevengil'in Çağımızın Halk Şairleri adlı
kitabında adları anılanlardır. Her iki kitap
ta yalnızca derlenen bilgilere dayanmak-
ta, bu yüzden gerçek değerler üzerinde dur-
mamış bulunmaktadır. Sevengil, kendisine
gönderilen bilgilerle radyo konuşmaları
yapmış, sonra da bunları kitap haline ge-
tirmiştir. O kitapta, belki de iki üç deyişi

bulunanlar bile yer almıştır. Mutluay da,
bazı adlar sayarken (s. XXXIV) bu ki-
tapların hatasına düşmüş ve Ali Gürbüz,
Salihî, Halil Yılmaz, Hasan Yıldırım, Hay-
dar Arslan gibi güçsüz ve saz şairliği ile
ilgileri bulunmayan kişilerin adlarını ana-
bilmiştir. Halbuki, adları sayabilmek için
onları tanımak gerekir. Sözcüleri, burada,
Konya'da bir çok ödül alan ve gerçek değeri
birçoklarından ve hattâ hepsinden üstün
Reyhani anılmamıştır. Mutluay, Konya A-
şıklar Bayramı'nı olsun izlemeli ya da Türk
Folklor Araştırmaları ile Halkevleri dergi-
lerini görmeli idi.

1. Rauf Mutluay, Türk Halk Şiiri Antolojisi,
Milliyet Yayını, İstanbul 1972, fiyatı 20 lira.

Başbaşa

KEMAL ÖZER ile..

Mehmet SEYDA

— Yaşamını bize kısaca anlatır mısın Kemal Özer ?

— 1935 yılında İstanbul'da doğmuşum. Babam Devlet Demiryollarında makinistti. İlkokulu 1947'de, Ortaokulu 1950'de bitirdikten sonra, bugünkü kişiliğimin oluşmasında ilk etkileri görülen öğretmen ve arkadaşlarla karşılaştığım İstanbul Erkek Lisesinde okudum. Sonra da Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim. Gerek liseden, gerek üniversite sıralarında tanıdığım kimi arkadaşlarla 1956'da *a Dergisi*'ni yayınladık, 1959'da ilk şiir kitabım *Gül Yordamı* çıktı. Aynı yıl *Kim* dergisinde düzeltmen olarak çalışmaya başladım. Bir yıl sonra, hâlâ sürdürdüğüm Cumhuriyet Gazetesindeki düzeltmenlik görevine geçtim. 1962'de evlendim. İkinci ve üçüncü şiir kitaplarımın (*Ölü Bir Yaz*, *Tutsak Kan*) baskı yılları 60 ve 63. Amasya'nın bir köyünde yedek-subay öğretmen olarak askerlik görevini yaptıktan sonra, 1965 — 70 arasında Uğrak Kitabevi'ni kurup şiir ve sinema alanında 13 kitapla yalnız şiire ayrılmış 20 sayılı *Şiir Sanatı* dergisini yayınladım. Başarısızlıkla sonuçlanan bu girişim boyunca şiir yazmadım. İki yıldan beri şiirin yanı sıra sinema ve fotoğraf sanatlarına da ilgi duymaktayım. Bu yılın nisan ayından bu yana da, çoğu ilk çıkışında yer almış kimi arkadaşlarla *a Dergisi*ni yeni bir anlayış ve tutum içerisinde *Yeni a Dergisi* a dıyla yayınlamaya başladık.

— Sanata ilginin başlangıç nedenleri?

— Bilinçlenmeden önce her şeyi kolayca birbirinden ayırıp tek başına ele alabilirdim.

günah cenneti

bir yağmur kuyuydu geceme demirleyen
geceğin kenarları ıslaktı
düş aynalarından şarap çşmesi akıyordu
nedendi şuramdaki gökgürültüsü
gözlerimin kapakları yarılıyordu.

yokluğunda bir acaba gizli senin uzantılı
tarsus yazlarında karıncalar gibi yalnızlığım
seytanlığınla dolmuş içimdeki günah cenneti
enson saçlarımızı değişmiştik
saçlarımızı mutsuzluğa kenetli.

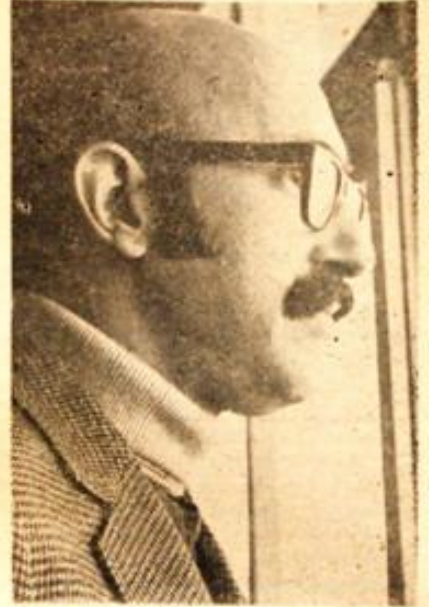
söndü gül kekresinde ağırtası güneşin
boğuldu ölüm beyazına iplikler giysilerde
istiyorum ki herkesler bilsin seni sevdiğimi
istiyorum ki canlıları sevmediğimi bilsin sen
bilisin bu ortamda kendimi yediğimi.

m. samî aşar

liyor kişioğlu. Böyle olunca da sanatı türlü türlü karşılıklarla algılayabiliyor. Ülkemizde ve benim gibi içe kapanık kişilerin çoğunluk bir yücelme gereksinimi, kendini bir şeyle özdeştirme, aşma aracı oluyor sanat. Kendini önce kendisine, sonra çevresine, giderek topluma kabul ettirme olanağıyla bir tutuluyor. Bu yolda hazırlanmış kılıflar dergilerden, kitaplardan, kısaca sanat eğitimimizden geçerek bize gelip yeteneğimize göre yapıtlarımızda gerekli uzantıları sağlıyor. Kılıflar, yani önceden kotarılan avuntular o kadar iyi düzenlenmiş, öyle iyi besleniyor ki köklü bir bilinçlenme olmadan bunları aşmak, bir bakıma sanata yeniden başlamak mümkün değil.

— Sanatının ilk ürünleri, yıllarla uğraştığı değişim çizgisi ve bunun nedenleri ?

— Beni sanata ilk özendiren bir rastlantıyla Salt Faik olmuştur, onun Lüzumsuz Adam kitabı. İlk yazdıklarım o yüzden küçük öykülerdi. Onunkilere benzetmekte güçlük çektiğim için, daha kolay yazıldığını gördüğüm şiire başladım daha sonra. Çevremde beğenildiğini görünce de dergilere göndermeye kalktım. Bir ikisi yayımlandı, öykümdüğüm ozanlara eriştiğimi sandım. Şiir bana onur veriyordu. Heyecan duyuyordum yazarken, bitirince de bir saygınlık kazanacağımı düşünüyordum. Hevesim, ilgi gördüğüm için geçmiyor, artıyordu. Bu ilk dönemin sonunda başka bir şeyle karşılaştım: Yazdıklarımı benim diyebilme gereksinimi. Öyle ya herkes yazıyordu benim yazdıklarımı, onlardan beni ayıran, şiirlerime benim diyebileceğim bir şey kalmıyordum. Rasgele değil, ardından yalnız benim olan bir karşılığı bulunmalıydı bu yazdıklarımın. Bu karşılığın ancak kendi yaşantım olabileceğini düşündüm ve o zamana kadar yazdıklarımın vazgeçerek onları yok saydım. Yeni dönemin başında Pazar Postası sanat ekinin ve orda tezgâhlanmaya başlanan şiirin üzerinde etkisi oldu. Şiirimin içeriğini kendi yaşantımla karşılıyor, biçim olarak da İkinci Yeni'nin açtığı, çağrışımlara dayanan, dizeyli şiire birim yapan eğitimden yararlanıyordum. Özgün bir şiir dili, yıkılmaz bir şiir yapısı kurmak, yazdığım her şiirde bir mükemmellik gözetmek, ayrıca kitaplarda tek tek şiirlerin oluşturduğu bir bütünlük sağlamak istiyordum. Üç kitabımda da yaşantımın elverdiği üç alanı şiirledim. Belki kapalı, uzak çağrışımlı, kendini kolay ele vermeyen şiirlerdi ama ardına yaşantımı koyduğum için, bu görünmez omurga onları ayakta tutacak bir tutarlık sağlıyor, bu da ozan olarak bana yetiyordu. Şiire ara verdiğim 7 — 8 yıl, bu küçük yetin-

menin, küçük bir iç dünyayı şiirlemenin ötesinde, yaşama bir bütün olarak bakma, onu bir bütün olarak kavrama, şiiri yaşamın hizmetine koşma gereğini ve bilincini getirdi. Geçirdiğim deneyleri, edindiğim değerleri tarayarak bu bilincin oluşturduğu bir görev ve sorumlulukla yeniden başlamak yazmaya.

— Sevdiğin şairler - yerli, yabancı?

— Brecht, Lorca, Petöfi, Nâzım ilk aklima gelenler.

— Kitapçılık ve dergi çıkarmak konularında düşüncelerin ?

— Düşünceyi etkilemekte, bilinci orluşmasını sağlamakta yaymevlerinin ve dergilerin payı büyük. Egemen dünyaeline geçen her fırsattan, her olanaktan yararlanarak belli doğrultuda insanları yönlendirirken sanatçıların yeni bir sanat beğenisi, yeni bir bilinç, yeni düşüncelerle gelmesi ve sanatlarıyla yeni bir yönelim yaratması önce kendilerinin düzenli ve sağlam bir yapıya kavuşmalarıyla mümkün. Bunun için de yayıncılara çok önemli görevler düşüyor. Rasgele, salt satış o-

PÜRÜZ

Her yanı ellâh ve parlak olacak değil ya
türpülenmemiş bir kösesi bulunur sözlerimizin
gezsek de hayallerin dalgasız denizinde
dışından çok içiyle pürüzlüdür dünya

ben hiç kimsenin görmediği hüznün rendelediği
yüreğimin başka işe yaramayan yüzünde
korkuların seçen dışı dantelini örenlerdenim
acaların ezilmiş pürüzlü var özünde

bizler bazan patlamayalım diye köpürürüz
düşer can sıkıntısı kapaklarımız tertilli
umutlarımız birbirine eğretir geçer çünkü pürüz
sessizliğin dışı dışı oyulmuş içidir kamullu

gündüzlük gecelere sınıksız geçerek
kurarlar yaşamın yapısını kurt ve masif
zamanın o müthiş desteresi olmasa
kopar mıydı o sağlam tahtası İİ İİ

Sedat UMRAN

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

GÜNSELİ ÖZER'in Gözüyle Kemal Özer

Günseli ve Simge Özer

— Kemal Özer'le nasıl, nerede tanıştınız?

— Fakülte de aynı bölümün aynı sömestrelere devam ediyorduk. Birbirimize raslardık. Gül Yordamı'nın çıktığı sıralarda, gene aynı bölümde öğrenci olan şair Oktay Tuncer tanıştırdı bizi koridorlardan birinde. Merhabalaştık. Kitabını "Merhabalarım" diye imzaladı. İki üç ay süren tanışıklık devresinden sonra, darılıp bozuşmadığımız halde, birbirimizle konuşmadık, selâmi bile kestik. Aradan iki yıl geçti. Ben fakülteyi bitirip memur oldum, o da Cumhuriyet Gazetesine girmiş. İklimizin de kestirme yaya yolumuz Kapalıçarşı'dan geçiyordu, rastlıyorduk birbirimize. Tanışmadan önce fakülte koridorlarında olduğu gibi burnumuzu dikip geçiyorduk. Selâmlaşmamak garip gelmeye başladı, bir gün "merhaba" deyiverdim. İki ay sonra da nişanlandık.

— Kemal'e evliliğinizin sizin açınızdan hikâyesi ?

— Ben bir şairi tanımış, şiirini sevmiştim. Bir araya geldikçe de edebiyattan, özellikle onun şiirinden konuşurduk. Oysa onun benimle ilgilenmesi çok önceleri, hese yollarında başlamış, fakülte de bu ilgi duygusal bir nitelik almış. Onun kısa süren ilk tanış devresinde eşit durumlarda değildik. Duygu yükü bana ağır ve gereksiz görünmüştü, dışında kaldığım için. Sonra, her şey bir merhaba ile yeniden başladığında, ona katılacak duygusal olgunluğa erişmiştim. Ayrıca ikimiz de öğrencilik yıllarının avareliğini bir yana bırakmış, sorumluluk yüklenmiş, iş — güc sahibi insanlar olmuştuk. Birbirimizi sevdi. Evlili-

ğimiz sarsıntılar geçirdikçe sevgimiz perçinlendi. Evlilikle sevgiyi ayrı tuttuk. Evliliğe hep bir "kurum" gözü ile baktık. Çıkarıcı, sömürücü bulduk onu, sevgimize zarar vermemesine çalıştık.

— Çocuğunuz bu evliliğe ne kattı ?

— Sevgimize evliliğin üstünde değer verdiğimiz ve saygı duyduğumuz için kızımız Simge de sevgimizin simgesi oldu, evlilik kurumundan çıkmamızı önleyen, sevgi — evlilik arası bir bağ...

— Sizin özel meraklarınız ?

— Okumak dışında yağlı boya ve pastal

resim çalışmalarım var. Ev ve yemek işlerini de seviyorum olmalıyım ki bu çalışmalar sayı bakımından yıldan yıla azalarak devam ediyor.

EARLE BIRNEY

KANADA

Türkçesi : Engin AŞKIN

BU ULKE SANKI BIR ANI ORTAOKULDAN
HANI BÜYÜDÜĞÜ BELLİ BELİRSİZ
BİR ÇOCUK GÜLÜŞÜ BU ULKE
BİR KIZGIN YUMRUK ANSIZIN
BİR BÜYÜK KİMİLTİ BU ULKE
HİÇ DUYMAK VÜCUDUNDA SIZI
SAPASAĞLAM DOKTORLARA GÖRE
BEBEK YÜZLÜ KİPKİRMİZİ
PAZARLARI HALA KİLİSEYE UGRAR
AMA KESİLMEZ DÜŞKÜNLUĞU SEKSE
HOŞ DEĞİLDİR KİTAPLARLA ARASI
EĞER AYILARDAN SÖZ ETMİYORSA
BİR MERAKLI ÇOCUK BU ULKE
PUL TOPLAR DURMAKSIZIN
TESBİH TANELERİ, PARA KOLLEKSİYONLARI
DEYİMLER DÖKTÜRÜR SAŞARSINIZ
ESKİMİŞ SAKIZLARDAN
GOZÜNÜ ÇÖPTEN SAKINMAZ BİLİRİM
YÜZ BULMUŞ BİR KERE AMCASINDAN
HANI ŞU CEPLERİ DOLARLA SİSKİN
BİR BAĞIRTIDA SUSTURUR ONU
AMCASI KAÇAR KORKUSUNDAN
GOZLERİNDE FRANSIZ ANNESİNİN İSİLTİSİ
AMA PEK ANLAMAZ NÜKTEDEN
BABASINA BENZER DAHA ÇOK
GÜZEL BİR YÜZDÜR BAKILIRSA DERİNDEN
BAŞKA OLMAYI KOYMUSTUR KAFASINA
ÇAĞDAŞ YARATIŞTA YERİNİ ARAR
BÜYÜTÜR ULAŞILMAZ ZAFERLER
ÖRGÜ ÖRGÜ DÜŞLERDEN
EVLENMEMİŞ ANNELERDİR BU ULKE
BU ULKE ÇEPECEVRE AYRILIKLARDAN
ANLATAMAM O MİRAS TUTKUNLUĞUNU
HAFİF ARIZALIDIR DA KAFADAN
KUCUCUK BİR ÇOCUKTUR BU ULKE
BELKİ ÖĞRENECEK BÜYÜMESİNİ
İS İSTEN PEK GEÇMEDEN

Earle Birney : Kanada'nın en önemli eski kuşak şairlerinden biri olan E. Birney, 1904'de doğdu. Çeşitli şiir armağanları almış olan şair şimdi Toronto üniversitesinde, şiir profesörlüğü yapıyor. e. a.

lanacağı düşünülerek çıkarılan kitaplarla değil, belli bir doğrultuda insanı geliştirecek, özenle seçilmiş ve düzenli bir biçimde yayınlanan yapıtlarla işini görmeli. Hem sanatçıyı, hem okuyucuyu eğitecek böyle bir tutum dergiler için de istenir ve özenli bir özellik olurdu. Ne yazık ki çoğu kitapçı ve dergiciler böyle bir aydınlık ve bilinç içinde değiller, kime hizmet ettiklerini ya kavramak istemiyorlar, ya da kavrayacak gücü taşıyorlar.

— Çalışmaların üstünde bize bilgi vermeni dilersem ?

— Şimdilerde en büyük yeri Yeni a Dergisi çalışmalarını tutuyor. Seçilmiş bir doğrultuda belli bir etkinliği amaçladığımız için verilen her türlü görevi yerine getirmek çabasıdayım. Şiirler, şiir ve sinema üzerine yazılar yazıyorum. Önümüzdeki günler gerekirse şimdikiye değin denemediğim başka konularda ve türlerde de çalışmalarım olacak.

DEĞİNMELELER

İsmet Kemal Karadayı

Özdenliğe Özdeyiş

Bizim için en büyük umut, içtenliğimizdir.

Aykırı olan, yaşamayı, görevleri ve son yeni anlamıyla "iyi - doğru - güzel" dediğimiz gerçek olguları da, ona göre davranışları da unutmamaktır.

Diyeceklerim dediklerimden, yahut demeye çalışıp diyebildiklerimden çok, kaynaşıklı dağlar gibi gerilerde kalır. Kerem, Mecnun, Ferhat olmak istemem "sonuç"larda, Dileğim, dileğince yaşamak, gerçekçe varmak.

Hergün, benim için insancaılıkların ötesinde başka birşey yoktur diyordum. Ve bir de, eğitilmiş düşüncem gönümlü birleşince ne söyler, ona bakmalıyım.

Korkmak mı? Bilim dışı, çağ dışı, insaf dışı kalınmış ve tüm değerleri çürütülmüş ortamlarda toplumca kurtulunmaz.

Kişilere haksızlık yapılmasın; onların, çok ilişkileri içine alacak biçim ve nitelikteki birşeyleri söylemek ve yapmak hakları doğar.

Kahraman Olmak

Hiçbir biçimsellik, hiçbir gösteri önemli değildir, toplumsal bir öz ve anlam taşıyorsa.

Davranışlarımız, önce aydın olmanın, ya da üzerine düşeni yapmanın gerektirdiği görevlere, görev sayılabilecek eylemlere dökülmüş olmalı. Yoksa bir iş yapmaksızın, işe yaramaksızın yıkılıp gitmelere değil.

Gerekli katkılar olmalı toplum içi çalışmalarımızda. Üstelik hızlı, yoğun, bilecek. Yapmacık ve kurumlu boş devinimlere yer ve zaman ayıramıyacak denli bilinçli, güçlü, sürekli olmalıyız. Bu bir us ve yürek işidir aynı zamanda.

Şu sonuç çıkar : Öykünmeler ve hep onu amaç edinmeler de çıkarıcı kurnazlıklar gibi, gerçek kahramanlıkları yaratamazlar.

Kahramanları, kaçınılmaz durumu gelmiş üstüne ayrıntılar ve koşullar çıkarır koyar ortaya. Kahramanlar olayları, olaylar da kahramanları yaratır ve yaşatırlar ama kahramanlık sanını veren, kahramanı doğuran şey, büyük çaptaki toplumsal olaylardır. İmgesel ve izdüşümsel etkileri belki büyüktür de, yine de bence, yeldeğirmenine karşı savaşan "Doğ Kışot"lar da, tek başına kalmış "Robenson"lar da gerçek kahraman değildiler.

Eylemler, salt bir "serüven" niteliği taşımaz kahramanda. O, yıkıntısız yöneliş ve yönetişlerinden kalıcı, yapıcı, onarıcı çok şeyi topluma kazandıran bir büyük insandır. Güvenilir ellere verilebilecek yüce bayrakları her zaman aynı güç ve ilerlemelerle taşımasını başaran üstün kişidir o.

Kahraman, ölmez.

Yalnızlık

Çoğu tanıdıklarım, hatta dostlarımın bilmediği, derecesine varmadığı, belki ko-

lay kolay da varamıyacağı bir anlayış ve bağlılık var ki orada, birinin üzüntüsüne öteki ortak, ötekinin kıvancına beriki paydaştır. Çok yakın ve içiçe bulunmaları sağlayan birlikte oluşturu ki, işte bu, anlayabileceğimiz, değerlendirebileceğimiz şeydir.

Yalnızlığımıza tembellik karışınca daha da çok ıssızlaşıyorum. Bu da bende anlamsız bir içlenme, duygulanma yapıyor, hırpalanıyorum. Kimbilir, belki de dıştan gelen olumsuzluk ve doyumsuzlukların içlemi kaplıyordur her yanıma. Buna bir de çağ içi arayışlarının ortaya çıkardığı bunalmalar ve tüketim yetersizliklerinin derin izi ekleniyor sanırım.

İşte böylece, ister durgun denizler gibi, ister çağlayanlar gibi olsun, ben hep o insan kalabalıklarının severim. Orada, onların içinde umutsuzluklarımı, içe kapalılarımı atıyorum çünkü. "Ölü canlar" diriliyor, bir "diriliş" yükseliyor çevremde. O, "başka insanlar" olmasa, "ben"lerin ne önemi var? Bir'ler, iki'ler, beş'ler, on'lar; diyelim sayılı sevilir ve dostluklar...

Ben, yalnızlığımı, toplum'la, toplumun verdikleriyle unuturum. Kendimi topluma adayıyım bunun için...

Ne Diye?

"Evlenme bozuklukları"nın nedenini, üç küme içinde saptayabiliriz : Bunlar : 1 — Tarihsel, toplumsal, ruhsal göstergeler açısından değişim dönüşüm nedeni, 2 — Ekonomik, düşünce, gelenek göstergeleri açısından özgürlük nedeni, 3 — Cinsellik, gösteri ve uyum açılarından kişisel nedeni, olarak sıralanabilir.

Sorumluluk duygusu, rahatına düşkünlük ve acıma, "bozuk"luğu, bizim ülkemizde daha da çok onarır, "onarılmış"ı oldukça uzun bir süre yola koabilir.

Genellersek, en güzel duyguları, en iyi düşüncülerle tamamlayan davranış ve eylemlerdir, kişileri evlilik için mutluluklara götüren ve orada tutan da diyebiliriz.

Evlenmek belki bir önemsenmedir, ge-

SEVİSİZ (*)

*Beyazlı uyanık gecelerde
Bir aralıktan kuşkulu bakıyor karanlık
Tüy gibi yitiyor masalımız nelerle
Korkuyorum, anla beni.*

*Yıkılmış gökyüzü ayaklarıma
Sesin mi birleşti ne, ezgin yağmurlarla
Lâf anlamıyor işte şu kırık tel
Kurtar, ağılatma beni.*

*Gün doğuyor sancılar içinde şimdi
Ayazı kırdı bir kıymık ışık
Menevişlendi içinde adız bir renk
Sevisiz bırakma beni.*

Feriha AKTAN

(*) Bu ay içinde Güney Yayınları arasında çıkacak İŞİLTİ adlı şiir kitabından.

drina'da bir köprü

drina'da bir köprüydü o gece hatırası geçmiş tedirginliği varız diye gür bir ses özelemlerinin pek soluk manzarası coşturdu beni yaktı beni kavurdu beni

iskender muzbeğ

reksinmeden çok. Ya da tamamlayıcı olur bunlar. "Kızlarını okutmamış ulusların", çoğunlukla "eziyet"e dönüştürülmüş biçimsel "evet"leri, az mı "çağ dışı"lı. "acı"lı kalmıştır ?

Ashında evlenmek, "eş seçmek" olmalıdır. "Mehtapta maytap", azıcık da "pazarlık" işlemi değil.

Kişiler kişilere saygılı olmalı, evlilikte sevgi burçları süreklince kollanmalıdır. İnsan gerçeğine özgü şu gerekli öz ve özgürlük, tam gelişmiş kişilikler ortamında, beğenerek, anlaşarak, seçerek uygulanmalıdır. Büyük "kopma"lar olmamalıdır orda. Böyle bir durumda, özellikle de aydın sanatçı, düşünür kocalara köstek olan kadınlara, hemen ilk fırsatta boşanmaya, yahut ayrılmaya gitmelidirler. Sorun, "biçim ve geçim dünyası" dar yorumu içinde, kısıtlanmış olarak saklanmamalıdır.

"Kuyruklu yıldız altında" bakışanlar için "bir yastıkta kocama" reçeteleri yazmak gülünçtür ve insana bu gözle bakmak, en azından ona saygısızlıktır.

Ölüm

Çok iyi değerlendirilmiş ilişkilerimizde asıl unutulmaması gereken konulardan biri de ölüm denen hançerdir.

Ölüm'ü unutmalyız insanca yaşamaların ötesinde. Ve bırakmalıyız o korkutucu hüçlığı kendine. Ölüm, nasılsa vardır.

"Niceleri geldi, neler istediler

"Sonunda dünyayı bırakıp gittiler

"Sen hiç gitmiyecek gibisin değil mi

"O gidenler de hep senin gibiydiler"

(Hayyam — S. Eyüboğlu türkçesi)

Bir bakıma savaş da, ölüm de anımsızdır bizlere. Bilmek ve sevmek.. Ancak onlardır gerçek olan. Ne var ki savaş, bir halkın alınışı içine ve ölüm onurlarla doluyorsa güzeldir, değerlidir, gerekli olandır.

Evet, ölüm büyük bir boşlukta bence. Korkunçluğu buradan geliyor. Anılar, alınlımlıklar, umutlar ve yaşamının çekiçliğidir onu istenmez yapan.

Bir gün gelecek, gömüler yersiz, gereksiz ve ilkel sayılacaklar.

Ölümsüzlüğün yazgısızdır bir de : Bu dünyadan geçip gidince değerlendir, yürür sevilen insan.

U s

Usluluğun tamamlamadığı bir yüreklilik gibi, yürekliliğin tamamlamadığı bir usluluk da tam ve sağlam değildir. Ashında, bu iki gücün ayrılmazlığıdır insanı "tam" kılan.

Usa göre en büyük hak halkın, halka göre en büyük us haklı olanındır.

Toplumun eksik kalıplarından ya da düzenin bozuk gidişinden koparabildiklerini uslu oluşlarına sayan budalalar, bozukluklar ve eksiklikler giderildikçe nasılsa zalacaklarını bildikleri için hep tutucu olmaktadırlar.

Burhan Günel

HANÇER

Artık kuşlar da biliyor
Saklamışlar yeşilini ağaçların
Günesten ve umuttan

Yürüyorum
Yüzümde terli bir sabah
Kanımda hançer

Doğan ŞADILIOĞLU

On iki numaralı kamyonun şoförüyle iki adam yorgun yorgun yürüyorlardı. Şöför önden gidiyordu. Diğer ikisi de onun yirmi adım kadar gerisinde. Ellerinde de birer kamış örgüsü sepet, Şapkalarını arkaya atmışlardı. Siperlikleri havaya doğru, Sırtları terden ıslanmış, gömleklerinin i-kişer üçer düğmesini de açmışlardı. Giydikleri asker postallarını taşıyamıyormuşçasına ayaklarını sürüyorlardı. Bir yaz günüydü, herkesin yazlık ayakkabılar giydiği zamandı.

Kısa boylu zayıfça olanı ötekine seslendi :

— Şuna bak hele.. Şu gidiş ne bir bak! Gören de giral sanacak kendini..

Biraz durakladı, soluklandı, ekledi :

— Kendini bi bok belleyor zahar!..

Öteki, yorgun yorgun baktı.

— Boşvür.. dedi. Varsın kendini giral bellesin, ne olacak ? O da bize fors atıyo işte.

Biraz daha yürüdüler. Şöför, "Hadî eyvalla.." bile demeden ayrıldı. İş dönüşü bu rada ayrılırlardı. Öbür ikisinin yolu daha epey süzürdü. Asfalt biter, tozlu taşlı yollar başlar dı.

Şöförün oturduğu yoksul mahallesini de geride bıraktılar. Sepetleri bir elden ötekine aktarmaları sıklaştırdılar. Artık konuşmaz oldular. Yorgunluklukları her adımda biraz daha büyüyordu. Sonunda bir yokuşun eteğinde durup dinlendiler biraz. Sonra derin soluk alıp, başladılar dik bayıra tırmanmaya. İkisinin "kondu" su da tepedeydi. Her gün bu saatlerde, bu, gün batımı zamanlarında, bu yaz akşam üstlerinde çocuklar babalarını karşılarlardı. Daha çok, babanın elindeki sepete koşulurdu. Bacaklar densesiz, burunlar sümüklü, saçlar makasla budanmış. Çocuklar bayır aşağı koştu, Sepetlere sarıldılar, sonra geldikleri hızla gerisin geri evlere doğru koştu. Komşu çocukları burunlarını çekerek iki adama baktılar. Biri elindeki taşı fırlattı ötekinin ardından, anasına son bir kez sövdü. Ve ellerinde sepetlerle koşanlara baktı. Bir de onlara sövdü, onların anlarına, Kızıyordu. Babası

bir gitmiş, bir daha dönmemişti. Ve anasına bakar, göz süzerdi şu iki adamdan biri-Sövmesi ondandı. Sepetli çocuklar tenekte damlı evlere girdiler. Soluk yüzleri biraz canlanmış olmalıydı. Sevinirler, sepeti tek göz evin orta yerine devirirlerdi. Şiş karınlarına girecek bir elmayı, arkadaşlarına gösterip onları kıskançlıktan çatlatacak bir cam bilyeyi bulmak için sabırsızlanırlardı.

Çocuklardan birinin ardından bir kadın baktı. Baktı da yanından çömelmiş kocasına söylendi :

— Bak görüyon mu herif? Sen daha iş bulacam deyip otur dur! Çöpçülüğü ney beğenme bakalım!

Adam karısına dönüp yiyecekmiş gibi baktı.

— Geçmişinden başlatma şu ağşam vakti bak! Adamı delendirme de otur. Çöpçülüğü be-

ğennemeyom mu layn, hanî nerde ki beğenmeyen?

— Hı, hanî nerde öyle mi? diye söylendi kadın.

Adam sesini biraz daha yükseltti :

— Kaç gündür aranıyom işte. İş yok, anlamayom mu ?

— Eyi eyi.. İş yok belleye dur sen.. Bak herkez arayınca nasıl buluyo! Bak şu Selim denen herife. Her ağşam zepetini doldurup doldurup da dönüyo..

Adam karısının dinini, imanını; eşiktekinini, beşiktekini sayarken Çöpçü Selim onlara bir göz attı. Sanki hiç yorulmuş gibi omuzlarını dikleştirdi.

— Akşamlar hayır ola.., dedi.

Açık kapısını araladı, bir daha baktı geri dönüp de. Sırtı gibi oldu. Sonra girdi içeriye. Hava kararıyordu artık.

— Ben geldim! dedi.

bir uğuldamadır bu

yıkık özlemler
sanki büyümelen ölecek çocuklar
adamlarında bir askerî yürüyüşü
bir nehri çoğaltıyor bir yüreğini
gezin kafasında uzakdoğu türkülerini
ve doğuya kalkan bir trenin biletsiz yolcusu
asılmıştı tuzlu akşamların ağırlığı bacaklarına
miting gibi kalabak
cehennem gibi sıcak
yüreği
arşınhyordu dünyayı
aşk şarkıları çalman eski bir istanbul
ve kanlı az çoğalmaların anısı
iki kol boyu bir gerilim
uzaya kollarımdır gökyüzüne durmayan
şimdi gidenler
tankerin ağılayışı
arının oğul verişidir durmayan
denizdeki mavnalar gülüm
mendilli eller
azgın çoğalmalardır gündüz gece durmayan
bir şiiri okuyorum yeniden
yıldızların kavgada yeni düşenine bakıyorum
menekşelerde bir gerilim
akan çayda gümbürdeyis
bahar taşman kollarla çığıklar
yürüyoruz gülüm
hep çeyreklerde çalmıyor zilleri saatların
gecenin çok ötelerinde savas
yineliyorum soluğumu cebimdeki kitapları
koparıyorum tüm yürekleri saçlar arasından
kim kırmış şu aynayı
kim koparmış şu meyvaları olgunlaşmamış
bu kuşlar bu bitimsiz şarkı akıp giden su

ahmet özer

Karısı ortada, gazocağının başında oturuyordu. Hoş bir kokuyla doluydu içerisi. Kadın çorbadan bir kaşık aldı. Ağzını şapırdattı. Kalkıp gaz lambasını yaktı. Sonra sepetten çıkanlara bir daha göz attı. Sepeti karıştıran oğlanı ayağıyla öteye iteledi. Çocuk, hemen geri çömeldi aynı yere. Anası bir daha iteledi onu.

— Gaçıl sana layn ayağaltın dan!

Çocuk aldırmadı.

Kadın yere yayılmış artıkları karıştırdı. Ekmek parçalarını bir yana ayırdı. Çatlak bir çay bardağı buldu. Gözleri ışıdı. Aldı. Evirdi, çevirdi, gülümsedi. Kocasına baktı. Bardağı ona da gösterdi.

— Kırık değil! dedi.

Selim omuzunu geriye doğru çekerek, yüksekte bakarak konuştu :

— Biliyom! Nuri'nin elinden zor aldım. Bi de gaşk olacağıdı.

Nuri işe yeni girmişti. Aynı köyendiler. Ama Selim böyle durumlarda işini bilip, hoşuna giden şeyi onun elinden alıyordu. Beğenmediklerini de ona veriyordu. Ne yapım, öyle görmüş, öyle öğrenmişti O da. Bir zamanlar bulduğu her şeyi elinden ahırlardı da sesini çıkarmazdı.

Karısı arandı.

Sevinçle bağırdı :

— İhi gaşığı da buldum!

Selim baktı, karısı sevinçli. Hoşuna gider onu böyle görmek. Sevinmesi demek, gece canlanması demektir.. Coşku demektir. Gene kasıldı. Güldü. Bi de paket olacağıdı, dedi, şordaki paket.

— Bu mu? dedi öteki.

— Heye. Onu da Nuri buldu.

— İçinde ne var ki? dedi kadın.

— Herhal iyi bi şey vardır.. Sonra anımsadı ki, ekledi :

— Amma heç belli olmaz ha! Bi sefer hiyar gabağı çıkdıydı böyle bi paketten.

Kadın paketi yanına koydu. En son ona bakacak.

Gülümsedi, canlandı iyice. Gözleri daha da canlı bakmaya başladı. Kaşık yepyenydi. Komşularına gösterirdi. Bir de bardakları vardı artık.

Selim de arka cebinden Üçüncü paketini çıkardı. Tahta ağzığının ucuna sigarasını

Sonu 14. sayfada

Aysin Uğur Kezer

Bugün perşembe. Haftanın günlerinden biri; perşembelerden biri işte. Sever misiniz perşembeleri? Sezinliyorum, yoo, görüyor gibiyim tuhafı bakışlarınızı. Niye? Sorumu niye yadırgadınız öyle? Siz arzunuzca düşünedurun ben, pazar hazırlığına başladım bile. Okul saatim yaklaşıyor. Oysa, önce çevremizdeki "Perşembe pazarı"na gitmem gerekli.

Ashında sevmiyorum alış - verisi. Oldum olası beni sinirlendiren bir yönü var. Galiba, satıcıların kazaklıyacak bir enayi bulduklarını açık - seçik belli eden bakışları tedirgin ediyor beni. "Niye bunca pahalı, daha ucuz olmaz mı?" sorularına, hep aynı "İnan abla kilo başına on kurus kazanıyoruz" yanıtlarından oluncak, artık hiç söz etmeden yapıyorum alışverişimi.

Acele giyinirken, çorabımı kaçırdım yine. Herzaman çorap aldığım, tilki bakışlı satıcının yüzü canlanıyor gözümde. Nasıl da mutlu gülümsüyor, çorapların dayanıksızlığından yakındığım zaman. Bayağı seviniyor. Ne biliyim işte, zevkleniyor benim küçük küçük üzüntümden.

Bir aldırmaçlık duygusunun etkisindeyim bugün. Hani, "Dünya yansa hasırı yok" denilen cinsten. Topuğumdan yukarıya doğru, her hareketimde biraz daha kaçan çorabama, "İyi ki kaçtın" derecesine bakıp fileyi kapıtığım gibi yola koyuldum.

Bu mevsimi dayanılmaz derecede güzel oluyor Güney'in. Gerçi; bir günde dört mevsimi yaşıyoruz ama bahar yine de heran, ben geldim, aldanmayın güneşin yakıcılığına, yağmurların hırçınlığına derecesine ılık gülüşüyle sarıveriyor çevresini insanın. Nisan ayı pek çok yerlerde henüz bahara hazırlan-

ken, burada baharın gitmek üzere olduğunu bağırır sanki.

Kapıcıyla merhabalaştıktan sonra, portakal çiçeklerinin bayaltıcı kokusuyla kucaklaştım. Uzunca bir süre öylece... Portakal çiçekleri... güller... Kaynaştık sanki...

Neşeli miyim ne? Öyle olmalı. Oynayan çocukların, ayağıma kadar yuvarlanan topuna gerilerek vuruşundan belli. Liseli öğrencilerimden, kızlı - erkekli bir grup, hayretle bakınca duraksadım. Ne yani? Öğretmenlerinizin deli - dolu anlari olmaz mı?

Onların bu halimi arkadaşlarına nasıl büyüterek anlatacaklarını düşünüyorum da gülüyorum. Anlatacaklar elbette. Aynı seyleri ben de yapmadım mı öğrenciyken.

Öğretmen okulundayken çok sert bir tarih hocamız vardı. Evinin önünden geçerken bile kendimize çekidüzen verirdik. Olur ya, penceleden fatan görür de tavrımızı beğenmezse halimiz nice olurdu? Bir keresinde, evinin önündeki küçük bahçesinde; ayağında terliği, üstünde pijamasıyla bir kediyi kucaklamış öpüyordu. Evet, resmen öpüyordu. O sert, gülmez, insanları sevmez görünen adam, bir kediyi göğsüne bastırması öpüyordu. Ben bunu önüme gelene, olağanüstü bir seymişçesine günlerce anlatmıştım. Şimdi anlıyorum O'nun o merhametli, seven yüreğinin, karşımızda ne den önce katıldığını...

Öğrencilerim gruplar halinde, güle - oynaya, kederli, düşünceli, selâm vererek, gözlerini kaçırarak geçip gidiyorlar. Evimi bilenlerin, sabah bu okula ters düşen yolda ne yaptığımı merak etmeleri gözlerinden belli oluyor. Bazıları duygularını saklamasını öğreneme-

TANRILAR BİLE İSYAN İÇİNDE

Biz ördük bu yıkılmayan duvarları etrafımıza
Bu koca koca kederleri gözyaşlarımızla suladık
Sabahı olmayan kör gecelerde,
Ağlayan çocukları susturabiliriz oysa,
Dudaklarımız böyle ayrılık şarkıları söylemezdi
En güzel baharların birinde...

Biz istedik küllerin ateşlenmesini
Bizim taşımızla düştü ağacından son elma.
Bu dinmeyen yarayı biz kanattık içimizde
Ve besledik hergün büyüyen kederlerle...

Bu çaresizliği biz yarattık böyle büyük
Böyle erişilmez.
Bu aşkı biz yükselttik Tanrı katına
Şimdi öylesine büyük, öylesine erişilmez,
Tanrılar bile isyan içinde...

Piyale GÖNÜLTAS

mişler henüz. Temiz bir yanları var.

Pazara yaklaştıkça gözlerim hep O'nu arıyor. Dört haftadır galiba bu sevmeyişim alış - verişe O'nu görmek için katlanıyorum. Beni çeken bir yanı var. Niye bunca insan içinde, sadece... Oysa içine kapanık biriyim. Çocuklarına göre de kibirli. O'nun yanında gevezeyim. Çok soran. Çok konuşan, üstelik meraklı.

Pazar, o hay-huytu havasıyla karşına dikildiğinde gözlerim sıra sıra turun ağaçlarının altında toplanmış, sırtında küfeleriyle, pazara yönelen herkese "Hamal lazım mı" diye soran, çocuk yastaki bu büyük insanların arasında O'nu arıyor.

Göremiyorum. Niye geldim pazara öyleyse? Geri dönsen mi? Yürüyorum. Kimbilir. Belki. Biraz ileride çıkiverir karşına.

Stadyumun giriş kapısında bu zabıta memuru, pazarı izliyor. Satıcıların vicdanlarını denetliyor. Satıcıların, memura ters ters baktıklarını görüp, gülümsüyorum. Niye herkes kendi vicdanının denetleyicisi olamıyor? Kendimi, oldum olası bu konuda huzurlu bulmuşumdur. Öyle ya, hangi meslek, kisiyi, biz öğretmenler kadar sık sık vicdanıyla karşı karşıya bırakır? Her yazılı okuyuş, her sözlü notu verişte, vicdanımız dikilir karamıza. "İyi düşün, hata yapma, ufak bir yanlış, bir öğrencinin tüm yasasını etkileyebilir" diye bas bas bağırır. Bu yönden vicdanım, ikinci bir kişi olarak, gelişip serpilmiştir içimde.

Domateslerin fiyatını soracağım sıra, bir çocuğun ağlaması tüm ilgimi kapsadı. Öylesine bağılıyor ki, pek çok kişi benim gibi, o yöne dönüp, bu ağıtın nedenini çözmeye çalışıyor.

Gençten bir kadın, önlüklü bir kız çocuğun elinden tutmuş, sürükleyerek götürüyor. Önlüğünün rengi ve biçimi bana, bu küçük kız çocuğunun, belki de en mutlu anlarını geçirdiği ilkokuldaki bir öğretmen arkadaşımı anımsattı. Çok değer verdiğim bu hanım öğretmenim, ilkokul öğrencilerinin

davranışlarını öyle güzel süzgeçten geçirip, değerlendirmesi vardı ki, bence değme pedogoglar basaramazlardı.

Yanımdaın ağlayarak geçen küçük kız ile, sinirli annenin konuşmalarından, çocuğun hasta olduğu halde, annesinden gizlice kaçıp okula gittiğini, kadının da onu okuldan alıp eve götürdüğünü anladım. Liseli öğrencilerim canlandı gözümde... Okuldan kaçmak için hastalık bahaneleri. Hey gidi dünya. Onlar da belki küçük iken, belki değil mutlaka, hasta hasta okula koşmuşlardır. Acaba bu tertemiz duyguları kim bozuyor? Kim yalını - dolanı sokuyor kişilerin yüreğine?

Biraz önceki küçük kızın saf, duygulu gözyaşları bana, O'nu ilk tanıdığım günü anımsattı.

Günlerden yine perşembe idi. İlk kez gidiyordum pazara. Evime çok yakındı. İsteksiz adımlarla yola koyulmuştum. Akşamı yemeğe misafirimiz de vardı.

Pazarın kurulduğu sokağa saptığımda, kendimden biraz irice iki bamaç çocuk arasında görüvermişim O'nu. Ağlıyor, bir seyler anlatıyordu yanındakiçilere. Gözyaşları s cim gibi iniyor, kirli yanaklarında izler bırakıyordu. Öylece durdum bir süre. Baktım, baktım. Bir sevi, bir acıma, saymakla bitmez, karmakarışık, ama içinde hep güzel duyguların bulunduğu bir sey geldi oturdu yüreğime. Nasıl baktım bilemem ama, O da gördü beni. Kafasını, tanımışcasına önüne eğdi. Basını kaldırdığında, bakışık bir süre. Şimdi, eskisi gibi rahatça ağlıyarmıyordu. O'nun da gözleri benden ayrılmıyor, sanki ilgimi çektiğini anlamışcasına, öylece duruyordu. Sonra, burnunu kolunun yanına silip basını tümden eğdi. Yürüdüm...

Çocuğun gözyaşlarına takılmıştım. Neden ağlıyordu? Merak denilen musibet, beynime girmişti bir kez. Taze soğan aldığım sıra, biri, "Hamal lazım mı abla?" dedi. Baktım, O karşında durdu
Sonu 16. sayfada

EYLÜL SONLARINDA

Ne olacak bilmiyorum bu eylül sonlarında
alıştığım gün batımları evlerin ötesinden
kızıla boyanacak mı kuşlar yine
yine bulutlar uzun saçlarıyla çatlایan düşünceme
yoksa yenilenen bir masalı yorgun şarkısıyla
verecek mi tıy yüzü sabahların uzak aydınlığından

birilerine karşı güçlü obmalıyım
diri osanlar mı özlediğim yoksa
seviyi martı kanatlarına dokuyan olursuz
ve tipkisi bunalmış kıyılarımdan ufka uzanan
avuçlarında gülen bir parıltıyla susuz
ne olacak bilmiyorum bu eylül sonlarında

Kenan ERCAN

Ozkan Lüner

Makina İstrosomusu Mehmet usta, dört numaralı ambar üzerine oturuyor. Kendi eliyle pişirdiği kahveyi hüpürtüyor. Elindeki fincandan, buğulu sıcak bir duman inceden uzuyor.

Savaşlar, denizler, gemiler, limanlar. Çoluk çocuk ve torunlar... Adam huzursuz.

— Bırak baba, diyor. Çıkma sefere, otur. Bakarız sana.

Bu, büyük oğlu...

Mehmet usta :

— Bu son olsun... Hem bakmak bakılmak değil ki bu iş.

Kendisi de inanmıyor son olduğuna ve ekliyor :

— Ben bıraksam deniz bırakmaz, diyor.

Şimdi bunlar, geminin dümen suyundan uzayan ak köpüklerde kalıyor...

★

Ziya kaptan, rakamları çarpıyor, bölüyor, topluyor kamarasında...

Rakamlar canlanıyor. Kâğıt üzerinden kalkıyorlar, dikilip sarıya giriyorlar, tabur tabur oluyorlar. Karalar beyaza dönüşüyor.

Sert komutlar, beyaz gıysiler içinde deniz subayları, başlarında Ziya kaptanla kamaranın açık lumbuzundan yürüyüp gidiyorlar.

Ziya kaptan; geçmiş zamandaki o genç, o demir gibi, beyaz üniformalı Ziya kaptanın arkasından bakakalıyor.

★

Oynayan fıkradayan denizin altında kocaman makinaların bitim yerindeki ateşçi Tahsin, elindeki ağır süngüyü ocağa daldırıyor.

Oduklar çitir çitir, eins eins. Çocuklar boyboy.

Kadam : İri, güçlü, eksi kokulu.

Usuldan mısır ekmeği pişiyor, bir de güzel kokuyor ki...

Kışık odunlarını aldılar mı? Halleri ne acep ?

★

Kamarot Remzi, başını lumbuzdan çıkarıyor, sağı solu koluyor, rakı şişesini başına dikeyiyor. Bir dilim portakalı hursla çiğniyor.

Çepler iki yanda.

Para dolu.

Gazinolar, barlar, pavyonlar.

"Ooo, Remzi bey buyrun, emirleriniz!"

Çok boyanmış, çok öpülmüş kadınlar. Kırmızı, yeşil, mavî...

Kamarot Remzi'nin yarı açık göz-

leri, Loça deliğinin yanındaki boya patlağına takılıp kalıyor.

★

Kumanyacı Nuri dayı, hiç bitmeyen, ardarda giden tren katarları gibi içiyor sigarayı, upuzunu sonu olmayan.

Vagonlar birbirine nasıl bağlıysa...

Nuri dayının sigaraları da öylesine bağlı. Biten sigarayı yenisile öyle bir değiştiriyor ki, şaşır kalıyor gemiciler. Nuri dayının dudaklarının biricik görevi sigarayı tutmak ve dumanları yemek için. Nuri dayıya göre dudaklar sigaralar içindir.

Vapurlar; küçük beyaz kuğu kuşu gibi.

İskeleler, çırmalar, sürtünürcesine bordalanan Boğaz yalıları.

Önce gemici, sonra usta gemici derken, güverte reisi. Üçüncü, ikinci, birinci ardından emeklilik...

Bir bahçe sandalında kır üstüne atılan baba lüfer. Tüm gücü ile kuyruğunu vuran, tepişen, kocaman gözlerini denizden, yurdundan, yuvasından ayıramıyan baba lüfer gibi

Ama insandı o, lüfer değildi ki. Bir çaresini bulurdu elbet .

★

Şaft yolu, uzun, dar bir tünel. Makina dairesinden başlıyor, kuca doğru uzayıp gidiyor, dönüyor dönüyor, yuvarlanıyor gümbür gümbür...

Silici İbrahim'in gözleri de yuvarlanıp duruyor, elindeki üstüpyü burakıyor.

Onun da elinin aleti üstüpyü. İnce ince, beyaz iplikler, topak topak...

Kâğıt para, gıcır gıcır. Üstüne; bir kâğıt para daha, bir daha... daha daha daha...

— Oy anam ne çok kâğıt bu böyle?

Şimdi İbrahim bir kâğıtlar denizinde yüzüyor. Habire kulacıyor ve kâğıtlar denizinde boğulup gidiyor.

★

Elindeki gemici eldivenini çıkarıyor fenerci Nurettin.

— Akşam olsa, bi şekleri yaksam, gündüz gibi olsa gemi.

Yanda bir tahtakurusu yürüyor. Besli, iri.

Kaçak sigaralar nereye konur? Bütün bir beyin, beyindeki akıl ve organların tümü, gemiyi baştan kuca tarıyor, zulali yer arıyor.

Tahtakurusu yürüyor...

Kalın basparmak altında eziliyor. İncecik bir kan çizgisi demir parmakları geçip orda duruyor.

★

Usta gemici Hayri, filika altına sülyen çekiyor. Elini yüzüne götürüyor. Kaşlar birleşik, uçları sakala karışıyor. Şakaklardan inen gür saçlar, başka koldan akan nehir gibi.

Saç, büyük, sakal. Tüm yüzü kıl. Siyah, mavî. Tras olsa yine kıl. Kıl, kıl, kıl.

Uzak limanlar ısıt ısıt.

Dükkanlar çeşit çeşit.

Gemici Hayri'nin gözleri, kadın eşyası satan dükkanlarda.

Neler yok ki. Kumaşlar, taşlar, taslar, taraklar.

Elini cebine atıyor gemici Hayri. Alacak, ne olsa alacak .

Alacak da, gemiye meteliksiz dönecek.

Gemici Hayri razı.

Yok; bekleyeni yok ki, sefer dönüşlerini... Bir kadın, sıcak, uslu, fillikaya vuran güneş altında ışılda- yıp duruyor.

Ne yapsın gemici Hayri, aldığı hediyelik eşyayı kendi mi takip takırsın?

★

Güverte reisi Adil, gemici biçimini kılıfına sokuyor. Sarı palabıyığını buruyor.

Grandi direğinin üzerindeki bulut bembeyaz.

Bulut uzuyor, kasıyor; direklerle, bacasıyla yepyeni bir gemi oluyor ve mavî gökler denizinde tam yol gidiyor.

Gemi yolu, taksit gibi tertemiz. Bunahaları, herbir yerli otomatik.

Böyle gemide reislik, kadayf gibi tatlı.

Bulut gemi, tam yolda süzülüyor ve geminin ön güvertesinde Adil reis. Bir eli belinde, bir eli bryütinin ucunda sahınp duruyor.

Telsiz kamarasında hatlar, noktalar uzayıp gidiyor. Telsizci Mustabeyin kulakları hatlar ve noktalarla dolu. Onun için ses demek hat ve nokta demek.

Kulaklar yeter diyor, yıllar yılı bıktık artık. Otur evinin köşesinde, torunlarıyla oyna. Çocukların sesi, kuşların sesi. Hat, nokta olmasın da.

Kulakları Mustabeyden davacı da olsa, Mustabey denize söz geçiremiyor.

★

Kuzinadaki tencere kocaman, altı ısıli. Mercimek pişiyor. Kalın

dilinmiş ekmekler tepsiye dizili. Ahçıbaş tencerenin üzerine eğiliyor, elindeki kaşıkla mercimeğin tadına bakıyor.

Mercimekler küçüçük. Siyah. Taneler birbirine sürtünüyor...

Tencerenin içinde bir kıyamettir kopuyor. Ahçıbaşın külahı, ön-lüğü yeni boyanmış beyaz bir yolcu gemisi gibi.

Tencereler, tabaklar pırı pırı. Mutfak takımları sıra sıra dizili.

Ahçıbaş tüm marifetini döküyor ortaya. Kocaman otelin müdürü, müşterileri aferin diyorlar ve ahçıbaş da elinde kepeçsi, memnun gülümsüyor.

★

Ahlıyor, ofluyor ekmeğe Ömer. İri elleriyle hamur yoğuruyor. Şişman vücudu ter içinde kalıyor.

İri eller hamurun içinde. Eller hamurla boğuşuyor. Hamur karşı koyuyor, sonunda ekmeğe olup uslu uslu tavallara doluyor.

Fırın sıcak, kıpkırmızı.

Tavallardaki hamur ekmeğe, önce beyaz, sonra kabarıyor, fırın pembe-besi oluyor.

Ekmeğe Ömer'in ağız açık.

Sıcak ekmekleri gemicilerden önce, zabıtanın önce dolduruyor ağzına.

Şimdi, çene ve dişler boğuşuyor ekmeğe. Ekmeğe Ömer yaptığı ekmekleri hayranlıkla seyrediyor, yiyor. Ağzındaki ekmeğe boğazından gitmeden elleri başka ekmeğe uzanıyor.

★

Makina dairesinde, pistonlar kocaman. İnsanın yarattığı devler bunlar. Ve insan yarattığı bu büyük güce, bu demirden devlere gururla bakıyor.

Yağcı Arnavut Süllüman, elindeki yağdanlıkla yağ döküyor pistonlara.

"Çalışın arslanlar, hiç durmayın" diyor.

İnce bir yağ pistonlara akıyor... Domatesler, salatalıklar, marullar.

Bostan yemyeşil.

Arnavut Süllüman'ın elinde süzgeçli kova.

Karpuzlar yeşil İri, büyük.

Süzgeçli kova yerini yağdanlığa bırakıyor. Nasıl oluyor bu; Süllüman da anlıyamıyor. Bununla beraber bir sancı gelip midesine oturuyor. Demir atan bir gemi gibi.

Arnavut Süllüman'ın midesindeki sancı acısız yayılıp duruyor.

★

Reisler; "hadin usaklar" diyor. Adeleli kollar; ince, kalın büyükler; sarı, siyah, kır saçlar; yağlı işbalar hareketleniyor.

İnce dumanlar, beyaz üniformalar, kâğıt denizler, bulut gemiler, hatlar, noktalar, yeşil bostanlar, pupadan gelen bir deniz rüzgârıyla uzaklara savrulup gidiyor.

taktı. Lambanın camına yaklaştırdı, yaktı, Sakallı yüzünü karıştırdı. Mutluydu. Daha da mutlu olmalıydı.

— Şunu ver hele, dedi, bakalım ne çıkacak içinden ?

Karısı paketi uzattı.

(Çöp kamyonunda üç kişiyle diler. Üçü de aynı köydeni. Ama şoför olanı öteki ikisine pek yüz vermiyordu. Sepet yüzünden, Bir gün araları açılmıştı. Sonra araya bayram girip harıştırlarsa da boş! Şoför de bir sepet getirip onlara ortak olmak istemişti. Ötekiler buna razı olmadılar. O şofördü, rahattı, daha çok para alırdı. Bu da öbür ikisinin içine batardı hep. Hem önde oturuyordu, hem toz yutmuyor, pis kokulara katlanmıyordu. "Olacak iş değil!" dedi Selim, Nuri de o nayladı, "Heye, olacak iş değil!"

İki sepet sabahleyin kamyonun bir köşesine yerleştirilir. "Bismillah" unutulmaz, güvensiz yola çıkılmaz. Tenekeler boşaltılır, işe yarayacak avır zavır ayrılır.

Selim, karısından istediği, açmaya başladığı paketi koca koca apartmanların bulunduğu bir sokakta almıştı Nuri'nin e- linden. Nuri, balık kılıçları o- lan bir tenekeden çıkarmıştı o- nu. Ellemişti şöyle bir. Yumuşaktı. Ne olduğunu pek an- layamamıştı. Ve balık olabile- ceğini düşünmüştü. Varlıkların oturduğu evler, yok apart- manlardı onlar. Belli olmaz, yi- yemediklerini atıverirdiler.)

İki kat gazete kâğıdından sonra bir naylon torba görün- dü. (Adam o gün balık aldır- mıştı kapıcıya. Onun torbası.) Selim'in bakişları değişti. Tor- bayı kapının eşğine doğru fırlat- tı.

Bağırıldı :

— Uruspu gunnadıkları!

Kadın şaşkın şaşkın baktı. Seçtiği ekmeği bir tencere- nin kapağına dolduruyordu o- sırada.

— Kime sövüyon Selim? de- di.

Selim'de ses yok. Yüzü ge- rilmiş.

Kadın bir daha sordu :

— Öyle mi herif ?

Selim ayağa kalktı. Eşikteki torbayı alıp kapının önüne çık- tı. (Evin helası tıkanmıştı. Ba- lık da bayat mıydı neydi? Ba- ğırsakları bozulmuştu. Helaya girse tıkalı, çukurdaki suyun i- çinde yüzecek. Olmaz. Komşu- lara gitse, pazardır, yatan olur, dinlenen olur, ayıptır. Üstelik, helaya geldim, diyemez. Karısı- nın kısı güler. Ve adam balık torbasını alıp eline, girmişti içe- riye..) Selim salladı, bıraktı; torba bayırdan aşağıya yuvar- landı. Adam kendi kendine söy- lendi :

— Torbaya gonur da çöpe ga- rıştırılır mı bu ?

Çiliz ışıklı boralalarda ak- şam yemekleri yendikten sonra, adamlar, kadınlar, çocuklar, bi- rer ikiser bayırdan aşağıya doğ- ru yürüdülerdi. Elinde çiras, çakmağı bulunanlar olurdu. Ay ışığına güvenenler olurdu. Ve taşa takılıp düşenler. Aşağı- da susuz bir dere yatağı var- dı. Yazın kuru, kışın suluydu. Kışın seller gelir, oradan akar- dı. Oraya çömelir, taşlarla si- linirdilerdi. Ya da kâğıtla. Su, en zor bulunan şeydi. Üç kilo- metre öteden getirirlerdi. Ku- ru kazmışlardı beş altı tane, a- ma su çıkmamıştı. Toprak sert- ti, taşıydı. Çok derine inmek- zordu, kazma işletmek olanak- sızdı. Sudan başka hela çu- kurları için de aynı zorluklar vardı. Güçlülükte açılan küçük- küçük çukurlar iki haftada, ço- ğu çoğu bir ayda doluyordu. Kokusu sineği de ayrı dert. İş- lerini aşağıdaki "Kuru Dere" de görüyorlardı. Selim, oraya doğru hem yürüdü, hem söy- lendi.

— Bu işi gazez ossun deyi- yaptılar, billyom ben!

Karısı boş sepeti kapının önü- ne çıkardı. Yere koydu. Koca- sına seslendi :

—Yemekten sonra gideydim Seliim!

Sonra kendi kendine konuş- tu :

— Ne bulursa, eve getirme- den yiyo, billyom! Yoğsam biz niye künde bi sefer bilem zor yapıyoruz ki? Zıkkımın çıka be- rif! Boğazında dura!

Selim karısını duymadı. O- da kendi kendine konuşuyordu. Dudakları oynamıyorsa, düşü- nüyordu.

"O, Bulgar pozması bakkal etti bunu iyi biliyom! Kendine Bulgar dediydim ya, ondan et- ti..."

Birden içine kuşku düştü. Başka biri de yapabiliirdi. Kim yapabiliirdi ki? Paketi aldık- ları sokağı düşündü. Gözünün önüne getirdi.

"Hepsi de goca goca apar- tıman. İçinde efendiler oturur. Hepisinin helası ney vardır zahar.. Yoğsa bilem, bahça ba- yırdı da mı olmaz?.."

Onlardan biri atmış olamaz- dı. Buna karar verdi. Gene göc- men bakkala takıldı kaldı. Ba- şını salladı. Söylendi :

— Ülen gavır pozuğu! Sora- cam bunu sana...

Dereye geldi. Önce kibritini yaktı. İşe yarar, kullanılma- mış bir tıs buldu. Sonra pisli- ğin az olduğu, temizce bir yere çömeldi.

Uzıkta bir köpek havlaması. Çocuğuna ilenen bir kadın sesi. Kapılardan, duvar yarıkların- dan sızan ışıklar. Çelimsiz ışık artıkları. Gece başlıyordu.

olan-biten

KANADA'dan

Engin AŞKIN

* Kanada hükümetinin, sa- nat, kültür ve edebiyat çalış- malarına ayırdığı yeni bağış o- ranı, 6.5 milyon doları bulu- yor. Yalnız Toronto'da, bağış alan 6 kuruluş arasında, Toron- to Senfoni Orkestrası, Kanada Festival Şarkıcıları, Kanada O- pera Ortaklığı, Toronto Work- shop Tiyatro Grubu ve Oyun Yazarları Topluluğu var. Bağış- ın geri kalan 5 milyonluk böl- ümü, ülkenin diğer kesimle- rindeki yazarlar, şair ve ro- mancılar, tiyatro toplulukları, siyaset ve edebiyat dergicileri, resim galerileri, araştırmacılar ve tarih yazarları arasında pay- laşıldı.

* Washington'un olay ya- ratan ünlü gazetecisi Jack An- derson, yeni bir ifşaatında, Pa- kistanın, Amerika'dan "işken- ce gereçleri satın alma çabasına giriştiğini" açıkladı. İfşaatçı fıkra yazarına göre, "Parası- Amerikan yardımından ödene- cek olan işkence gereçleri, Pa- kistanda, diktatörce davranış- lar nedeniyle, direnmeye ge- çen muhalif düşünceli gazeteci, yazar ve politikacılara uygula- nacak" Amerikalı yazar An- derson, "işkence gereçleri alı- mını, Pakistan'ın Washington askeri ateşesi Albay Ahmed Şamşed'in yönettiğini öne sü- rüyor.

* Kanada Başbakanı 54 ya- şındaki Trudeau, yakın dostları arasındaki rock topluluğu "Cro- wbar" a, "Altın Yaprak" mü-

zik armağanı verdi. Karısıyla birlikte, Kanada gençliğinin bür- yük sempatisini kazanmış olan başbakan, "Crowbar"ı, Ka- nada Rock Müziğine devrim ve kişilik getiren bir topluluk ola- rak övüyor.

* Toronto'da bir grup Ar- navut göçmeninin aracılığıyla açılmış olan Camiin imami, "E- yalet hükümetine" başvurarak "Camiin ülkenin resmi yasa- ları dışında kalmaması ve ca- mide şeriat kurallarının geçer- li kılınmasını" istedi. Hüküme- te sunulan dilekçeyi destekle- yenler arasında, fanatik dinci olarak tanınan ve mesleği dok- tor ve mühendis olan Türkler de var.

* Amerika'nın tanınmış po- litika dergisi RAKPARTS, son ağustos sayısında, bir eski CIA ajanının Türkiye ile ilişkin çok ayrıntılı ifşaatını yayınladı. Eski ABD casusu, harita ve geniş olaylarla belgelediği yazı- sında, İstanbul Sinop, Trab- zon ve Ankara'da geçen gizli eylemlerini açığa vuruyor.

* Toronto'da yaşayan Ka- rabien ülkeleri göçmenlerinin bu yılda sürdürdükleri müzik şenliği, muhafazakâr Toronto' -yu, yepyeni bir kimliğe soktu. Jamaikalı, Barbadoslu ve St. Kitts'lilerin çoğunluğu kapsa-

dığı şenlik, bu zengin kültür- lü ulusların, kıvanç, canlılık ve dostlukla örülmüş folkloründen şa- heser örnekler sundu. "Cari- bana 72" adı verilen şenlikte, bütün kent caddeleri, ünlü or- kestraların kalipso cümbüşüne sahne oldu.

* Korku filmlerinin ünlü ustası A.Hitchcock'ın yeni viz- yona giren filmi, "Frenzy" adı- nı taşıyor. Tanınmış yönetmen alışılmış nitelikteki sürprizleri- ni yansıtan bu yeni korku fil- mi, seksle ilintili bir cinayeti konu ediniyor. Eleştirmenlere göre film, ortalama bir düzey- de.

"Viyana Devlet Operası Ba- lesinin Toronto'da sunduğu seç- kin programda, ünlü bale sa- natçısı Margot Fonteyn de ye- aldı. Bale sanatının en büyük yıldızı olarak anılan İngiliz balesini, bütün sanatseverleri coşkuya boğdu.

* Boston Pops Orkestrası' nın çok sevilen ünlü yönetmeni Arthur Fiedler'in, Ontario Place adlı sergideki konserini 9 bin müziksever izledi. Eskiden, Toronto Senfoni Orkestra- sını yönetmiş olan ve Toronto- luların adeta taptığı büyük şef, sunduğu ilginç potpuriye, kla- sikler yanı sıra, John Lennon'un ve Garfunkel'in nefis beste- lerini de almıştı.

YEDİTEPE DERGISİNE
ABONE OLUNUZ . ABONE BULUNUZ
P. K. 77 — İstanbul

Başkent

Her çarşamba sanat sayfası veriyor.
(Rüzgârlı Sokak, Ulus/ANKARA)

BİZE GELEN KİTAPLAR :

POESIES de GEREZ
J. HABİB GEREZ
Fransızcaya çeviren :
MÜNEVVER MORALI
(Perihan Sok. 25/5 Şişli)

ATATÜRK ve TOPRAK
Atatürkü Düşünce Üzerine
DENEMELER
Halkevleri Atatürk Enstitüsü
Yardımcı Yayınları — 10 TL.

BENİ SOKAKLAR ÇAĞIRIYOR
MUAMMER HACIOĞLU
ŞİRLER — 5 TL.
(P.K. 690 Beyoğlu)

TÜRKİYE'DEKİ ve DÜNYADAKİ
KOMÜNİZM
ATTILÂ DEMİRAL
SON KALE DERGİSİ
YAYINLARI
I. CİLT — 10 TL.
(P.K. 92 Karaköy/İST.)

SEVİNCE DAİR — ŞİRLER
SAFFETTİN PINAR — 5 TL.

DOĞMAMIŞ İNSANLA
KONUŞMALAR
SAFFETTİN PINAR — 20 TL.

ŞİRLERLE TÜRK BÜYÜKLERİ
SAFFETTİN PINAR — 15 TL.

EVRENDE TEK BİR
KALP ÇARPIYOR
SAFFETTİN PINAR
ŞİRLER — 15 TL.
(P. K. 325 Beyoğlu)

SONSUZ TOPRAKLAR
JORGE AMADO
Türkçesi : ORHAN SUDA
YAR YAYINLARI — 20 TL.
(P.K. 37 İstanbul)

UMUT ENKAZI
SEVKİ ALTUĞ
ŞİRLER — 8 TL.
EFLÂTUN YAYINLARI: II
(Özeltepe Mah. Baskıl Elâzığ)

SEVEMEM ARTIK
ZEKİ ULURUH
ŞİRLER — 5 TL.
(P.K. 14 Galata/İST)

SACI MECLİ YARIM
T. HİKMET DAYE
ŞİRLER — 7,5 TL.
(P. K. 21 Zonguldak)

DIŞI — GORE VIDAL
Çev: SELÂMI SARGUT
ADAM YAYINI — 15 TL.
(P.K. 545 Kızılay — ANK.)

GÜLLÜCEYİ
SEL ALDI — ŞİRLER
Y. ZİYA BAHADINLI
HÜR YAYINLAR — 12,5 TL.
(P.k. 1222 — İSTANBUL)

NEDEN GÜZEL DÜNYA
M. TURAN TEKDOĞAN
ŞİRLER — 5 TL.

TÜRKİYE GARANTI BANKASI A.Ş.

KURULUŞU: 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekûnu :
80.000.000. — lira

YURT İÇİNDE 174 ŞUBE
TASARRUF MEVDUATINDA HARBİYE VE
FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APART-
MAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA
İKRAMİYELERİ

GARANTI BANKASI

Güney : 44

TEKEL

**TÜRK VİSKİSİNİ
KIVANÇLA SUNAR**

ANKARA VİSKİSİ SİZE
BAŞKA BİR VİSKİYİ
ARATMIYACAKTIR

Bastır : 60079

Güney : 43

damlıya
damlıya
gözü

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

Güney : 45

PAZARDA

12. sayfadan

yordu. Gözyaşları kurumuş, kirlî yanaklarındaki izler daha belirgin hale gelmişti. Bir dost görmüşüne mutlu, "Gel" dedim. Hemen sırtını döndü. Benim öyle acemi acemi durduğumu görünce, elimdeki fileyi göstererek, "Goy sana onu güfeye" dedi. Öyleya, niye hamal tutmuştum? Bilemezdi ki, kendisine gel deyişimin gerçek nedenini...

Kocaman boyumdan utanarak, insanlığımdan utanarak, yirminci yüzyılda, sekiz — dokuz yaşlarındaki bir çocuğun sırtına küfeyi sanki ben yüklemişçesine bir eziklik duyarak, fileyi koydum yavaşça.

Aldığım muzlardan, bir tane de O'na verdim. Sasırdı. Alıp-alınmak arası bocaladıktan sonra kararını verdi. Hem — yiyor, hem de kürte, sırtındaki küfeleriyle dolayan arkadaşlarına beni göstererek bir şeyler söylüyordu.

Aslında biraz da portakal ve elma almak istiyordum ama, bu zamanından önce zorla büyütülmüş çocuğun karşısında duyduğum suçluluk, allak — bullak etmişti beni. Vazgeçtim.

Pazardan çıkarken, bunca az şey için hamal tutmama sasırdığını açıkça belli etti. "Baska bir şey almayacan mı abla?" Belki de az şey taşıdığı için az ücret vereceğimi düşünerek kaygılanıyordu.

Sanki onunla yanyana bulunmaktan utanacakmışım gibi bir — iki adım arkamdan geliyordu. Du-

raksadım. O da iki adımlık ölçüyü yitirmeden duraksadı. Çaresiz, yanına çağırdım. Biraz şaşkın, yaklaştı. Tedirgin edip, gücendirmek için yavaşça :

— Niye ağlıyordun demin, dedim. Sanki, dertleşecek birisini aracasına, eliyle biraz ilerideki yeni yapı apartmanı gösterdi :

— So evin gapicısı dövdü, dedi. Daha bir meraklandım.

— Niye dövdü ?

— Bir teyzenin yükünü götürmüştüm. Bir şeye bindik, asınsör müs. Ne güzel değil mi abla? İnince, nasıl seymiş deyi bir daha gettim yanına, gapicı da beni dövdü. Şaşırırım kaldım. Bu davranışta dayak atılacak bir suç göremiyordum. İyice hinçlandım tanımadığım kapıcıya.

— Sen kapıcıya bir şey mi dedin? Asınsörle mi oynadın ?

— Yok abla. Ben ne bilemem oynamasını. Nasıl seymiş deyi ba. kuyordum.

— Adın ne senin ?

— Hidir.

— Okula gitmiyor musun Hidir ?

— Nasıl gidem? Bubama yardım ediyom.

— Kaç yaşındasın ?

— On yaşındaymışım.

Gerçek yasını bilemeyen, bu büyük adama içim ısınıyordu gitgide. Birşeyler yapmak, Onu daha mutlu bir yaşantının içine sürüklemek için, durmadan zorluyordum kafamı ama, ne çare... Elimden hiçbir şey gelmiyecekti. Bir yerde, herkes kendi yağıyla kavruluyordu. Çaresizliğim büyüdü, büyüdü...

— Buralı mısın Hidir ?

— Diyarbakır'ın köylüğündem.

— Annen, kardeşlerin?..

— Var, var..

— Niye geldiniz buraya ?

— İki ablam vardı. Köydeki evimizden beraba yandı. Evsiz kaldık, geldik.

Sanki önemli olan ablalarının çayı çayı yanmaları değil de, evlerinin yanması imişçesine bir kayıtsızlıkla anlatıyordu bunları. Bu yaşta omuzuna bunca ağır sorumluluk yüklenmiş bir kişiden duygusalılık beklemek haksızlık olurdu zaten.

— Ne zaman oldu bu ?

— İki sene evvel. Ben o vakit okuldaydım. Anam, bubam işe gelmişlerdi. Zobadan alaf fırlamış odaya. Zobanın yanında en küçük gardaşım uyuyormuş, onu gurtarmak için yanan odaya girmişler. İki kişi de ölmüşler.

Yüzüne bakıyorum da, yine bir keder gölgesi göremiyorum. Hayat, yoğunmuş, pisirmiş, tüm duygusallığını silmiş — süpürmüş sanki.

— Peki, küçük kardeşini kurtarılabildiler mi bari ?

— Yok canım, o da öldü.

Biran, küçük kardeşi öldüğü için, bir memnunluk duyduğunu sezer gibi oldum. Bu, bir çocuk kışkırtıcı mıydı acaba? Yoksa, bir anı bırakmadan göçüp giden kişiye duyulan kayıtsızlık mıydı, karar veremedim.

— Baban çalışıyor mu ?

— İş bulursa..

— Ne iş yapar ?

— Amelilik.

— Annen?..

— Anam hasta..

— Kaç kardeşin var ?

— Altı.

Öyle acıklı bir tablo canlandı ki gözlerimde, daha fazla soramadım. Eve de iyice yaklaşmıştık.

Kahvaltı masası henüz kaldırılmamıştı. Kızım, beni tekrar karşısında görünce, bir sevinç çılgınlığı attı. Çalışan kadınların çocukları, yalnız kalmaya mahkûm edilmişlerdir doğuştan. Bütün birgün annesinden uzak, bir başka, belki de sevmediği bir bakıcı kadının yanında kaldıktan sonra, annelerini, günlerce uzak kalmış gibi sevinçle karşılarlar. Kızım da, aklı ermeye başladığında, hergün okula gitmeden çok yakınıyordu ama, bir süre sonra bunun hep böyle olacağını anlamışçasına sustu.

Küfeyi bosaltırken, sordum :

— Kahvaltı eder misin ?

Masaya, söyle bir yan gözle baktı. Belliydi içinin gittiği ama, hem utandı, hem de pazardaki müşterileri kaçırarak, o günkü kazancını düşürmekten çekinmiş olacak ki, "Tokum" dedi.

Gitmesine yakın, sık sık kaçamak bakışlar fırlattığı böreklerden bir paket yaptım ve hakettiği ücretin daha çoğunu vererek gönderdim.

★

Bunları düşündüğüm sıra, hep O'nu arıyorum. Sanki geçen haftaki gibi karşıma çıkıp, "Bugün geç kaldın, gelmeyececeğim sandım" diyecekmiş gibi bir duygunun etkisiyle oyalanıp duruyorum. Hayır. Bunca gecikmezdi. Bir yere yük götürse bile, bunca gecikmezdi. Merakım, tedirginliğe dönüşmeye başladı.

★

Geçen hafta yüzü yara içindeydi. Önce sormak istemedim ama, kendisi açtı.

— Bubam dövdü, dedi.

— Niye ?

— Dün üçbuçuk lira kazandım. İnanmadı. Sen para saklıyon deyip dövdü.

Midem bulandı birdenbire. Böylesine insanlık dışı şeyler karşısında hep böyle oluyorum. Bir sancı

girişiyor yüreğime. Yaşama savaşını bunca güç koşullar altında sürdüren kişinin armağanı bu mu olmalıydı? Boğazıma yumruk gibi birşey gel-p, oturmuştu. Bir şeyler daha söylesen ağlıyacakmışım derdeseyse. Ama, o konuşmak istiyor, açılmak istiyordu.

— Sen gızını döven mi ?

Ne demem gerekiyordu? Sorusuna, yüreğini serinleten bir yanı vermeliydim. Üzüntüsünü biraz büffletmeliydim, ama, boğazıma tutan yumruk, konuşturmayordu beni. Evet anlamına başımı sallayabildim.

Zekiydi. İkinci gelişimde, evi öğrendiğini belli etmek için önüden yürüyüşü, hele ikinci kattaki dairemizin zilini bana sormadan çalarken, gözlerindeki ıstıyı hiç unutamiyorum. Sanıyorum, o gelişimde, oturup kahvaltı da etmişim benimle. Öylesine istahlıydı ki, kimbilir kaç gündür aç olduğunu düşünmüştüm.

★

Pazarda isim bitti ama o hâlâ görükmeydi. İkinci saat dersim var okulda. Biraz daha oyalanırsam geçecekmişim. İster istemez evin yolunu tuttum. Ayaklarım geri geri gidiyor, mehter yürüyüşü gibi iki öne, bir arkaya..

Yüreğimin bir yeri azlıyor. Bir şeyler olacak sanki.. Beni çok ilgilendirecek, etkili bir şey..

Annem dedeye çıkacağı sırada, arkadaşlarıma bir konuşma, bir fısıldaşma oldu. Hidir olmalı düşüncesiyse, v mutlu döndüm. Birkaç kez Hidir'in yanında gördüğüm, uzakta "Köylüm benim" diye tanıttığı, şaşı gözük, Hidir'dan biraz irice olan çocuk, sırtında küfesiyle bana doğru koşuyordu. Belliydi. Bir şeyler söyleyecekti. Durdum. Fakat, karşımda soluk soluğa, tıkanmış gibi, heyecanlı, biraz sararmış bir yüze öylece kalakaldı bir süre. İlk sözü ben ettim :

— Hidir bugün işe gelmedi mi ?

Kafası öne düşüverdi. Gözleri doldu, yutkundu :

— Hidir iki gün evvel gamyon altında kaldı. O, hemecek öldü. Ben de yanındaydım. Bak gölüm, benim de gölüm ezildi.

Deminden beri hiç ilgimi çekmeyen sarılı kolunu gösteriyordu. Kan lekeleri, iyice kirlenmiş sarı bezlerinin üzerine çıkmış ve siyahımsı bir renk almıştı.

İki gün evvel ölümünden önce, bu yaralı çocuğun yeri herhalde burası olmalıydı. Oysa sırtında küfesiyle yaşama savaşına yaralı yaralı katılan bu yavrucağı gördükten sonra, Hidir'in ölümüne sevinmişim galiba..

NISAN YAĞMURU

— Şiirler —

Celâl ARABACIOĞLU

5 TL.

KUYTU

— Şiirler —

Feriha AKTAN

10 TL.

KARA TUTKU

— Öyküler —

Ferzan GÜREL

750 Krş.

DİZİN

— Şiirler —

Metin ELOĞLU

10 TL.

METİN ELOĞLU

— İnceleme/Antoloji —

Asum BEZİRCİ

10 TL.

güney yayınları

P. K. 1353 — İSTANBUL

güney güney güney güney güney güney

GÜNEYİ SEVİYORSANIZ ABONE OLUNUZ, ABONE BULUNUZ